…ОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

45-дахи жэлээ гарана.

…УРЯАД ҮНЭН

№ 66 (11664)

1968 оной мартын 19, вторник

сэн 2 мүнгэн

…й Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

…модо бэлэдхэлэй …гай һара

…ЛГАРАА

…Ажалай Герой Алек-… Кудряшовой үүсхэ-… комплексно бригадачуу-… социалис мүрысөөн үр-… …нхэй. Тэдэнэр һара …0 кубометр модо бэл-… …лха зорилго урдаа та-…

…«Забайкаллес» комби-… модошодой профсоюзай … комплексно бригада-… …алис мүрысөөнэй фев-… …дүн согсолон гаргаба. … аймагай Онёогой лес-… Максим Назарович Фе-… …өөрилдэг бригада энэ … …өөр эрхимлэжэ гараа. …модошод 2420 кубо-… …лдэхэн, таллуулһан …

… Петрович Машановай … ганса Худанай лес-… …түрүүлнэ бэшэ, харин … модошодой дунда-… …һуури эзэлээ. Тэдэнэй … …түээсэ яһала ехэ, … …метр болоо.

… леспромхозой Ин-… Николаевич Карбаино-… …рилдэг бригада һара … кубометр модо бэлэдхэн … 3-дахи һуурида гара-…

…лексно бригадануудай … үүсхэгдэһэн Хандага-… …хоздо И. Н. Матвее-… 2114 кубометр модо … …амханай леспромхо-… …нинай даадаг брига-… …убометр модо бэлдэн … түрүүшүүлэй тоодо …

…«Забайкаллес» … бага комплексно 300 … хабаадалсана. Ту-… …үүд модо бэлэдхэлэй … һара гэжэ соносхогдо-… 2200—2400 кубо-… …бэлэдхэ. таллуулха гэ-… … юм. Бага комплекс-… …дай хоорондохи со-… …өөнэй эршэ март … …лгадажа байна.

Н. ТЮРНЕВ.

ТАБАН ЖЭЛЫЕ—БОЛЗОРҺОО УРИД!

ЛУГОВОДУУДАЙ ЗВЕНОНУУД

Игаабари дулаан боложо эхилхэлээр манай «Прибайкалец» колхозой отделенинүүдтэ тарялан, сабшалан дээрэ наг шэбхэ шэрэхэ хүдэлмэри үргэн дэлисэтэйгээр ябуулагдажа эхилбэ.

Эгээн түрүүн Кома тосхоной отделенидэ наг шэбхэ шэрэхэ 2 звено эмхидхэгдээд, шэбхэ ашаха тусхай түхеэрэлгэтэй 2 трактор, тэрэнние зөөхэ тусхай тэргэтэй «МТЗ» түхэлэй 6 трактор, баһал тэды самосвал автомашинанууд үдэр бүри хүдэлжэ захалаа.

Намартаа ехээр обоолжо бэлдэһэн шэбхэ үбэлдөө хүрөөд, мүнөө тэрэнние ашахань бэрхэтэйшэг болоно. Тиимэһээ тусхай экскаватор машина асаржа, тэрэнэй хүндэ мунсаар обоотой шэбхые бутаруулан сохюулжа задалнабди. Энээнэй ашаар шэбхын обоо хүрэшэнхэй гэжэ һаатангүй, үдэр бүри 300 тонно шэбхэ сабшалан дээрэ гаргагдана. Эдэ звенонуудые бригадир Н. Г. Подкорытов хүтэлбэрилдэг.

Һаяар үшөө 2 тиимэ звено эмхидхэгдэжэ, сабшалан дээрэ үдэртөө 800 тонно хүрэтэр шэбхэ зөөгдэхэ юм. Тиигэжэ хүдэлмэриин хорин үдэр соо хамта 6000 тонно шэбхэ сабшалан дээрээ гаргаха зорилготойбди.

Энэ жэлдэ колхоздоо луговодуудай 8 звено эмхидхээбди. Тэдэнээ суглуулжа, звено бүхэн хэды шэнээн ургаса абахаб гэжэ тодорхой түсэб, даабари табижа, ажалайнь түлөөһэ зүбөөр тогтоогообди. Звено бүхэн социалис уялга абанхай. Жэшээлхэдэ, нёдондо бүхы сабшалангай гектар бүриһөө 15 центнер үбһэ, уһалагдадаг газарһаа гектарай 20 центнер үбһэ хуряаһан һаа, байгша ондо бүхы 1890 га сабшалангай гектар бүриһөө 16,5 центнер, уһалагдадаг 667 га газарһаа гектарай 22 центнер үбһэ хуряаха уялга луговодууднай абаа.

Мүн зарим сабшалангаа үндэһөөрнь һайжаруулха, ногоонойнь шанарые дээшэлүүлхэ, 30 гектар дээрэ хүсы үбһэнэй үрэһэ ургуулжа абаха зорилго табигдана.

М. БАХИРОВ.

колхозой главна агроном.

Прибайкалиин аймаг.

ЗҮГ БҮХЭНҺӨӨ МЭДЭЭСЭНЭ

ХОЛЫН НЭГЭ ОТАРАДА

Үндэр, набтар олон гүбээнүүдэй нэгэ зохидхон хүнхэр соо байрлаһан хонидой энэ отарые түбһэн хүнэй олохоор бэшэ. Эндэнь нэмэри дулаахан, тойроод зузаан саһаар хушагдаһан мүндэгэр сагаан гүбээнүүд. Дүтэ нааша нэгэшье тосхон, һуурин үгы.

Ахалагша хонишон Агзан Бурганов хашаагай үбэртэ, наранда игаажа байһан хонидтоо үбһэ, зелёнко үгэжэ ябана. Урдуураа олон сонхотой хашаа сооһоо хурьгадай маарaлдахань элихэн дуулдана.

— Нёдондо эдэ хонидые түрүүшынь жэл түрүүлһэн хүм. Тиимэшье олон хурьгадые абажа бирагүйб. Юуб гэхэдэ, хониднай жэжэ байгаа. Харин энэ жэлдэ искусственна үрэжүүлгэ һайнаар хэжэ, хонидоо хүсэд таргалуулаад, үбэлжэлгэдэшье шадал зэргээрээ оролдожо бэлдээбди. Үбһэ тэжээлшье горитой зөөжэ абаа һэмди. Эдэ бүгэдын ашаар мүнөө түл һайн абтажа байна. Гансал муу юумэнь —байрамнай уйтан,—гэжэ хонишон А. Бурганов хөөрэнэ.

Энэ отарада мүнөө бүхы 660 эхэ хонидһоонь 500 гаран хурьгад абтанхай. Түл гарза хоролтогүй. Эдэ хурьгадые залуухан басагад Роза Бурганова Людмила Зарубина хоёр харууһална. Мүн тэдээндэ Улаан-Үдын Ербановай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын техникумэй студентнэр Элеонора Палхаева, Валентина Ю-Хай гэгшэд туһалалсадаг. Эдэ басагад зун практикада байхадаа, энэ отарын хонидые искусственна аргаар үрэжүүлһэн юм. Мүнөө тэдэнэр «ургасаяа» абалсажа байна бшуу.

— Олонхи хонидойнгоо хоёрдохёо түрэжэ, зариманайнь түрүүшынхеэ түрэжэ байһан хадань, зуун эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абажа бирахагүймнай гээшэ. Тиигэбэшье зуунһаа—90 хурьга сохом түлжүүлхэбди,—гэжэ нүхэр Бурганов мэдүүлнэ.

В. КЛОЧИХИН.

Зэдын аймагай «Октябрьский» совхоз.

ДҮРШЭЛТЭЙ МАЛШАНАЙ ХУБИТА

Чойжин-Даба Балданов һүүлэй 10 гаран жэлэй туршада Захааминай «Дружба» колхозой Бага-Талын һү һаалиин фермэ дээрэ ажаллаха зуураа, дүршэл ехэтэй малшан болоо. Урдань энэ гүүртэ һү һааляараа колхоз соогоо хододоо гээгдэнги ябадаг байһан. Энэ һүүлэй хоёр-гурбан жэлэй туршада тус гүүртэ ажахы дотороо түрүүлнэ.

Гүүртын энэ амжалтада Чойжин-Даба Балдановай ажалайнь хубита бии. Тэрэ зунай хура бороогойшье, үбэлэй янгинама хүйтэнэйшье, хабарай хагсуу һалхинайшье үедэ малаа ехэл оролдожо харууһалдаг заншалтай. Мүнөө малшан үнеэдээ хагда ногоотой, наруули дулаан газарта бэлшээнэ.

Бага-Талын һаалишад табан жэлэйнгээ түсэбые болзорһоо урид дүүргэхэ гэжэ шиидэнхэй. Үнинэй малшан Чойжин-Даба Балданов хамта ажалладаг нүхэдэйнгөө һайшаалтай эрмэлзэлые дэмжэнэ.

Б. ДОРЖИЕВ.

ЖОЛООШОД ЗОРИГЖОНХОЙ

Табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө мүрысөөндэ Мухар-Шэбэрэй автомобильна ажахын жолоошод эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Нёдондо энэ ажахын хорёод жолоошод даабаряа үлүүлэн дүүргэжэ ажалдаа шалгарһан юм.

Мүнөө жэлдэшье ашаанай автомашинын олон жолоошод ажалай һайн бүтээсэ туйлана. Коммунист А. Е. Бельский мүрысөөндэ эрхимлээ. Тэрэ гансахан январь һарада ашаа шэрэхэ түсэбөө 3 дахин үлүүлэн дүүргэбэ. Февраль һара соо баһал хоёрһоо үлүү болоо. Жолоошод И. В. Гусляков, В. Н. Ветошников гэгшэд һара бүридэ даабаряа 1,5—2 дахин дүүргэнэ.

В. ШИРДАРМАЕВ.

АХА ДҮҮГЭЙ ХАНИ БАРИСААНАЙ ҮРЭ ДҮН

Хани барисаан, харилсаа холбоон, харилсан туһалалсалга тухай совет-болгар договорой баталагдаһаар мартын 18-да 20 жэл гүйсэбэ. Хоёр аха дүү арадай бата бэхи хани барисаанай ашаар туйлагдаһан ехэ амжалтануудайнгаа дүнгүүдые Болгариин ажалшад энэ гайхамшагта үдэртэй дашарамдуулан гаргаһан байна. Энэ хани барисаанай үрэ дүнгүүдэй ехэ байһаниинь хаа хаанагүй элеэр харагдана.

Эдэ жэлнүүдтэ Советскэ Союзай туһаламжатайгаар Болгарида зуу гаран томо предприяти бодхогдоо. Тэдэнэй тоодо угаа томо предприятинууд бологшо Кремиковско металлургическа комбинат, Бургастахи нефтехимическэ комбинат, «Марица-Восток» гэжэ энергетическэ барилганууд ба бусад олон предприятинууд оролсоно. Советскэ Союзай туһаламжатайгаар баригдаһан предприятинуудта булад, шэрэм, сайр ба азотно үтэгжүүлгэнүүдэй 100 процентнь, электроэнергиин 50 процентнь гаргагдадаг юм. Ороной полинууд дээрэ хүдэлдэг бүхы тракторнуудай 95 процентнь, комбайнуудай 75 процентнь совет заводуудта бүтээгдэһэн байха юм. Машина, түхеэрэлгэнүүдэй, нефть ба нефтепродуктнуудай, хлопогой, целлюлозо болон бусад хэдэн эд бараанай талаар Болгариин гол хэрэглэмжые Советскэ Союз хангадаг байна.

Олон янзын эд бараа Болгари Советскэ Союзда худалдадаг. Тиихэдэ машина бүтээлгын продукциие — электрокар, мотокар, ашаа тээдэг машинанууд, электромоторнууд болон аккумуляторнууд—бүри олоор худалдадаг боложо байнхай. Хоёр ороной хоорондо эд бараа андалдан абалсалга жэлһээ жэлдэ ехэ болоно. 1968—1970 онуудта худалдаа эрхилхэ талаар хоёр ороной хоорондо баталагдаһан хэлсээнэй ёһоор эд бараа андалдан абалсалга урда тээхи табан жэлэйхитэй сасуулбал 70 процентээр нэмэхэ юм.

Научно-техническэ харилсаа холбоон ехээр хүгжэнэ, хамжажа үйлэдбэрилгэ, үйлэдбэриие тусхай мэргэжэлдэ оруулалга, наука ба культурын талаар харилсаа холбоон үргэдхэгдэнэ.

Хүдөө ажахые дэбжээлгэдэ Болгари ехэ амжалтануудые туйлаа. Хүдөө ажахын продукт абалга 1939 онойхитой сасуулбал, хоёр хахад дахин нэмэһэн байна. Оньһожоруулга ба химиие хүдөө ажахыда хэрэглэһэнэйнгээ ашаар орон хүдөө ажахын тараанай, илангаяа шэниисын үндэр ургаса хуряажа абадаг болоо. Нёдонто жэлдэ дунда зэргээр гектар бүриһөө шэниисын 30,5 центнер ургаса хуряагдаһан байха юм. Помидор болон виноград газаа тээшэнь худалдалгаар Болгари Европодо нэгэдэхи һуури эзэлнэ.

Совет-болгар шэнэ договор нёдондо жэлэй майда Софида баталагдаа. Энэ хадаа Советскэ Союзай ба Болгариин Арадай Республикын хоорондо али бүхы талынь харилсаа холбоо хүгжөөхэ бүри үргэн зам нээжэ үгэнэ. Энэ договор хадаа совет-болгар бата бэхи хани барисаа бэхижүүлхые ба гүнзэгырүүлхые хоёр аха дүү арадай үнэн зүрхэнһөө эрмэлзэжэ байһые харуулна.

Д. БОЧАРОВ, ТАСС-ай Софидахи корр.

ҺУНГАГШАДТАЯА УУЛЗАБА

Манай ороной депутадууд һунгагшадтаяа ходо уулзажа, хэһэн ажал хүдэлмэри тухайгаа, тэдэнэй захяа заабаринуудые али зэргээр бэелүүлжэ байһан тухайгаа элидхэдэг шуу.

Һаяхан РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат А. Н. Бояршина, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат О. У. Аюшеева гэгшэд Ахын аймагай һунгагшадтай уулзаба.

Депутат Бояршина 1967 оной туршада хэһэн ажал тухайдаа хөөрөө. Үнгэрэгшэ жэлэй ноябриин 3-да Москвада болоһон сесси тухай хөөрэхэдэнь, һунгагшад ехээр һонирхон шагнаба.

Республикын Верховно Соведэй депутат О. У. Аюшеева мүн лэ үгэ хэлээ. Удаань һунгагшад М. Н. Витязев үгэ абаад, аймаг доторхи харгы зам заһабарилха хэрэгтэ анхаралаа табилсахыень депутадуудые гуйба.

— Самолёдой буудаг газарһаа аймагай түб—Орлик хүрэтэр зэниие зөөхэ автобус хэрэгтэй. Энээниие үгэхэбди гэһээр удаанай. Мүн Аха гол дээгүүр хүүргэ бариха асуудал хэдэн жэл соо шиидхэгдэнэгүй гээд һунгагша Н. Х. Мандагаев тэмдэглээ. — «Коммунизм» колхоздо медицинскэ хүдэлмэрилэгшэ мүнөөшье үгы байһаар. Харин республикын Элүүрые хамгаалха министерство эмшэдые эльгээхэбди гэжэ хэды дахин найдуулбашье, хэлэһэндээ хүрэнэгүй. Худалдаа наймаан баһал муушагаар эмхидхэгдэнэ. Колхоздохи хоёр магазинда ассортиментын ёһоор байха эд бараанай олониинь таһалдадаг гэбэд.

Һунгагшадайнгаа захяануудые дүүргэхын тула оролдолго гаргахабди гэжэ депутадууд уулзалгын түгэсхэлдэ найдуулаа.

В. ГАЛСАНОВ.

Сабшалан, бэлшээри һайжаруулха хоёр һара

…лэдхэлгүйгөөр угтаба

…рын хахадлажа байһан … гүүртэ, отаранuудай … үбһэн бага боложо, за-… … хооһоржо, малшад, … колхозой хүтэлбэри-… …мата болоно. «Хабарай … …тай богтой» гэжэ мэ-… Мүнөөдэр газаа саһан … …раа, үглөөдэр ша-… … саһа хаяжа, бордоһо … болоходоо ядахагүй … …өө март һарада үбһэ-… … һаа, малда айхабтар …

…«Имени Ленина» колхозой … байдалда орохогүй … һанахаар: Юуб гэхэ-… …хоз аяар 230 гектар … тэрэнэйнь 1900 гек-… …гдадаг. Тэрэ саанаа … …ь һайн хурьһэтэй. … үтэгжүүлээд, уһа-… … мүнөө үеынхиһөө … …хин ехэ ургаса үгэ-…

… дээрэ сабшалангай … гектарай дунда зэр-… …нтер, уһалагдадаг га-… … центнер үбһэн абтана. …хозой түрүүлэгшэ Цы-… …ич Семенов уруу ду-… …рба.

…ай ургасын бага дээ-… … гашууд аяар 600 … …метр холо ошожо үб-… … заншалтай болон-… … колхозһоо гадуур 8 … центнер үбһэн абта-… … тиимэ холо ошожо үб-… …дэ, хады ехэ гаргаша …!

…ой энлээ бэлэдхэһэн … …тнер бүхэнэй өөрынь … …эриг 8 мүнгэн боло-… колхозһоо гадуур ошожо … үбһэнэй центнерынь … 35 мүнгэндэ хүрэнэ,— … бухгалтер зүрхөө … …үүлбэ. —Тэрэ саа-… … асарагдаһан үбһэнэй … …нь манайхиһаа хоёр-… … бага юм ааб лаа.

…а. Энэ талынь харал-… …ээ. Колхозой хамтын … … байна гээд лэ иигэжэ … …тайгаар гаргашалжа …

… колхозой өөһэдынь … ургаса муутай байнаб? … һайжаруулхын тула … …рнэб?

Колхозой хүтэлбэрилэгшэдтэй, луговодуудтай хөөрэлдэхэдэ, энэ сабшалан һайжаруулха хэрэгтэ анхарал табигдадаггүй тооной. Гол сабшалангаа отара, гүүртэнүүдтэ хубаарилжа, тэндэ луговодуудые — пенсионер үбгэдые табяад лэ, һанаагаа амаршалаг байба.

— Сабшалан дээрээ шэбхэ гаргаагүй үни болообди,—гэжэ 3-дахи отделениин луговод Пыбикдоржо Цыренов хөөрэбэ.—Бидэ үбгэд сабшалангаа арай гэжэ уһалаа болоод лэ үнгэрнэбди. Луговодуудай түлбэришье бага даа.

Пенсионер-луговод үбгэнэй урмагүйдэхэнь буруу бэшэ. Энэ уһалууриин хаалта боолтонууд гэжэ өөдэтэй юумэн байхагүй. Гүнзэгы ханааб хаажа, уһа гаргахань бэрхэтэй. Нёдондо эдэ үбгэдэй бариһан хаалтын түлөө мүнгыень мүнөө хүрэтэр үгөөгүй байһаар. Посхоод саг соогоо хаагдадаггүй байна. Сабшалан руу колхознигуудай гахайнууд орожо, хуу онгилжорхилог муутай. Мори, үхэршье орожо түйбэдэг. Энээнтэй шангаар тэмсэдэггүй байна.

Энэ гурбадахи отделениин отара дээгүүр ябаад харахада, наг шэбхэ обоо онги. Жэшээнь, хонишон Борис Бадмаевай отарын газаа хэдэн жэлдэ зөөгдөөгүй 4—5 обоохой шэбхэ добо дошо мэтэ бархайлдана. Тээ дүтэхэнэ хониной хуушан хотын һууриин шэбхэ гүбээтэнэ. Адагынь энэ отарын газааһаа мянгаад тонно шэбхэ олдохоор.

Иимэ ехэ баялигаа хэрэглэнгүйгөөр, гадна холуур үбһэ бэдэржэ ябаха гээшэнь эшхэбтэр байна. Сабшалан, бэлшээри һайжаруулха гэхэдэ трактор, машинануудшье хүсэд бии.

Урдынгаа энэ алдуу эндүүе мэдэржэ, саашадаа сабшалан, бэлшээреэ һайжаруулха тушаа колхозой хүтэлбэрилэгшэд юу хэжэ байнаб? КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй соносхоһон хоёр һарые хэр бэлэдхэлтэйгээр угтааб?

Мартын 14-нэй үдэр колхозой правлениин заседани боложо, тэндэ сабшалан, бэлшээри һайжаруулха хоёр һара үнгэргэхэ асуудал табигдаа. Колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Семенов энэ асуудалаар хэдэн үгэ хэлээд лэ үнгэрөө. Хоёр һарын туршада сабшалан, бэлшээри дээрэ юу хэхэ байһаниинь тодорхойлогдоогүй байшоо. Ядахын сагтэ хаана, хэды шэнээн наг шэбхэ зөөгдэхэб, энээниэ хэды трактор, автомашина, мори унаа табигдахаб гэжэ хараалагдаагүй байһан.

Тэрэшэлэн сабшалан уһалха хүдэлмэридэ хэды хүниие табихаб, тэдэниие түлбэриин талаар яажа урмашуулха байһанаа отделениие эрхилэгшэд мэдэнэгүй. Мүнөө хүрэтэр сабшалан уһалха хүдэлмэридэ ябаха хүнүүд резинэ сабхяар хангагдаагүй байһаар.

Саашадаа сабшалан, бэлшээри һайжаруулха хүдэлмэриие хүрэз бариһан ганса нэгэн үбгэдтэ — пенсионернүүдтэ найдажархёод һуухаар бэшэ болоо. Энэ колхоздо хүсэ ехэтэй лугомелиоративна отряд гү, али оньһожоруулагдамал бригаданuудые бии болгохо байгаа. Байгша ондо гүүртэ, отаранууд дээрэ айхабтар ехэ наг шэбхын бии байһые анхаралдаа абажа, аргал шэбхэ зөөхэ оньһожоруулагдамал отряд эмхидхэхэ шухала. Иимэ ехэ шэбхые гараар ашаалжа, морёор зөөжэ холо ошогдохогүй байһаниинь элитэ.

Эдэ бүгэдые анхаралдаа абажа, колхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд хоёр һарын туршада хэхэ хүдэлмэреэ наринаар тодорхойлжо, түрүүшын үдэрһөө габшагайгаар ажаллаха ушартай. Теэд болото дээрээ бэлэдхэлгүй байһанһаа түрүүшын хоёр үдэртэ биратай юумэн хэгдээгүй. Калиновкын отделенидэл нэгэ трактор шэбхэ зөөлгэдэ табигдаа нэрэтэй. Бэшэ тээхи сабшалан дээрэ хон-жэн.

Түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи жэлдэ үбһэ ногооной баян ургаса абажа, өөһэдынгөө сабшалан дээрэһээ абтаһан үбһөөр ниитынгээ мал хангаха гээшэ колхозой правлениин, партийна организациин мүнөөдэрэй дайшалхы хэрэг болоно.

Б. ГЫЛЫКОВ,

манай тусхай корр.

Мухар-Шэбэрэй аймаг.

Хушуун-Үзүүр.



Перминн телефон бүтээдэг завод дээрэ социологи, психологи болон ажалай физиологиин талаар ехэхэн хүдэлмэри хэгдэнэ. Ажалай болон амаралтын гурим, кадрнуудые зүбөөр табиха тухай ехэ удха шанартай асуудал тэндэ гарана. Үйлэдбэри дээрэ гарадаг ехэ шууяан, нэрээнтэй тэмсэхэ хэрэг шэнжэлэгдэнэ. Шууяан, абяан гээшын хүнэй ажалда ехэ һаад хэдэг байһаниинь мэдээжэ. Тиимэһээ ажалай үедэ тэндэ хүгжэм табигдана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: инженер Л. Белоусова, техник-звукооператор Г. Шабеко гэгшэд цех соо табигдаха хүгжэмэй программа табинад.

ТАСС-ай фото.



Улаан-Үдын аймагай «Сельхозтехника» нэгэдэлэй Оронгын отделенидэхи заһабарилгын мастерскойдо ошобол, боро хүүртиг нэмэриһэн наһатайшаг эхэнэрые заатагүй харахат. Энэмнай үнинэй механизатор Гарма Эрдынеевна Загбаева гээшэ. Бүри хорёод жэлэй саада тээ колхозойнгоо зууршалгаар тэрэ хүдөө ажахын механизаторай училищи дүүргээд, булад хүлэгэй жолоошон болоһон юм. Тэрэ гэһэнһээ мүнөө болотор таһалгаряагүй трактор болон комбайн жолоодожо, аймаг, колхоз соогоо яһала сууда гараа. Харин мүнөө энэ нүхэрнай Улаан-Үдын аймагай «Сельхозтехника» нэгэдэлэй Оронгын отделенидэ трактор болон газар элдүүрилхэ бусад машинануудые заһабарилна. Зураг дээрэ: үнинэй механизатор Гарма Эрдынеевна Загбаева.

Э. ЛАПИНАЙ фото.

Сошордомо дохёо

ХОЁР ОНДОО...

Хаана, ямар отарада ажалынь эмхитэй байнаб—тэндэ хонид тобир тарган үбэлжэнэ. Абтаһан хурьгад дорюун, өөдэргэн. Зүгөөр харюусалгаяа ойлгоһон хүнүүд үбһэ тэжээл элбэгээр бэлдэжэ малайнгаа байрада зөөжэрхёод, үбэлдөө һанаа зоболтогүй байдаг ха юм.

Хэжэнгын совхозой дүрбэдэхи отделениин түрүү хонишод Б. Ц. Жигмитдоржиев, Ш. Пaмжилов, Л. Очиров гэгшэдэй отарануудта түл абалга эмхитэйгээр үнгэржэ байна. Эдэнэр зуун эхэ хонин бүриһөө 93—96 хурьга абанхай. Нарай хурьгад гарзада оруулагдангүйгөөр түлжүүлэгдэнэ. Зуунһаа—100 хурьга! Иимэл зорилго эдэнэр табяад, магтаалтайгаар хүдэлжэ байгша. Хониндэ ажал дээрэ үнинэй хүдэлһэн нүхэр М. Аюшеевэй хүдэлдэг отарынхид даадаг сабшалангаа һайнаар хэрэглэжэ, өөһэдынгөө хүсөөр үбһэ тэжээл бардам бэлэдхэжэ абаһанайнгаа хүсөөр хони, хурьгадаа гарзада оруулангүйгөөр ондо оруулжа байдаг.

Тиигэбэшье зарим отарануудта бирагүй байдал үзэгдэнэ. Хонишод Ц. Д. Ринчинов, Ц. Д. Дугаров гэгшэдэй харууһалдаг эхэ хонидой отарада нэгэшье бухал үбһэн бэлэдхэгдэжэ абтаагүй. зөөбэриин үбһөөр лэ отарынь хонид үбэлые арайхан гэжэ дабана. Б. Ж. Доржиев, А. Ефремов, Г. Цыденов гэгшэдэй даадаг һубай хонидой отаранuудта үбэлжэлгын үедэ үбһэ тэжээл дуталдажа. чилээд олохон хонидынь гарзала… Хонидой отаранuудта үбһэ тэжээлэй хоморһоо боложо хэды ехэ гарза совхоздо ороно гээшэб! Мүнөө болоһон хойно иимэ баримтануудые дурдажа байхада халаглахааршье юм аабза. Теэд энээнһээ байтагай совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй анхаралгүй дээрэһээ хонид гарзална. Юуб гэхэдэ, эхэ хонидой отаранuудта дайралдаһан лэ хүнүүд эльгээгдэдэг. Ажал хэрэгые эрхилжэ шадахагүй хонишод байхадаа, нарай хурьгадые олоорнь гарзада оруулна. Мүнөө жэлдэ олохон отаранuудта тиимэ байдал тохёолдоо.

Мүн ажалайнгаа халуун хаһада хонишод культурна талаараа хангагданагүй. Совхозой дүрбэдэхи отделениин нэгэшье отара дээрэ улаан булан байхагүй. … журналнууд асарагданагүй. Нүүдэл библиотечкэнүүд түхеэрэгдэхэ байгаад, юушье хэгдэнэгүй. Агитаторнууд ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулдаггүй. Хонишодтой хэды түл абаха, ямар зорилго бэелүүлхэ тухайнь хөөрэлдэхэдэ, социалис мүрысөөншье эмхи… …гүй байна. Гадна холын отаранuудта байдаг зон бани үгыдэжэ зобоно.

Мүнөө үедэ республикынай хонишодой дунда мүрысөөн эмхидхэгдэбэ ха юм. Совхозой хүтэлбэрилэгшэ… партийна комитет хонишодой байра байдалые һайн болгожо, республикын газетэнүүдэй, «Байгал» журналай дурасхаалта шангуудта хүртэхын түлөө хонишон бүхэниие … …той…

П. СОЛБОЕВ.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ДААБАРИ ҮГТЭНХЭЙ ГЭЭД... ҺАНААГАА АМАРХААР БЭШЭ

Мотоор заһабарилдаг участогай коммунистнууд нүхэр Егоровые өөрынгөө партийна бүлэгэй эмхидхэлшээр һунгажа, тэрэндэ ехэ этигэл найдабари үзүүлһэн байгаа. Энэмнай хүндэтэй, харюусалгатайшье партийна даабари болоно. Теэд энэ даабаридаа партиин гэшүүн нүхэр Егоров ямараар хандааб? Партийна бүлэгэй хүдэлмэриие эмхидхэн хүтэлбэрилхэ гэжэ бүри энэ гэхэ оролдолго гаргаагүй. Үнгэрхэдөө, бүхы заводой хамтын партийна суглаанда өөрөө ганса нэгэ ерэжэ, тэндэ нэгэ тээ һуугаад, хабаадаһан нэрэ зүүгээд гаража ябашаха. Суглаан дээрэ тэрэнэй үгэ хэлэжэ, хамтын хэрэгэй түлөө һанаата боложо байһыень хэншье һанадаггүй. Политическэ һуралсалда огто ябадаггүй хүн.

Үшөө нэгэ жэшээ дурдая. Авто-заһабарилгын цехэй партийна эхин организациин секретаряар нүхэр Пшеничный һунгагдаһан юм. Энэ нүхэрые тус тушаалда дэбжүүлхэдээ, секретарь болоод хүдэлжэ шадаха хүн гэжэ һанаһан байгаа. Хүдэлхэдөө бэрхэ, габшагай, эрдэм һургуулияараашье бусадһаа дутуу бэшэ, политическэ мэдэрэлээр мүн лэ һайн гэжэ тоологдодог байһаниинь гайхалгүй. Харин нүхэр Пшеничный партийна даабаридаа бэһал эзэн бусаар хандажа байна. Партийна организациин хүдэлмэриин түсэб гэжэ байхагүй, нэгэшье суглаа зарлаагүй, эндэхи коммунист бүхэн партийна даабаригүй. Тэрэнтэй суг хүдэлхэ уялгатай бюрогой гэшүүдшье бэһал «намһаа саагуур, яанаб, өөрөө харюусана бэзэ» гэһэншүү аниргүй ябана.

Энэ хоёр жэшээ юу харуулнаб гэхэдэ, Загарайн аймагай Элхиин авто-заһабарилгын заводой партбюро партийна даабарида коммунистнууд бүхэниие харюусалгатай байхаар хүмүүжүүлхэ, хүн бүхэнэй уялгата хэрэг болгохо гэжэ оролдоогүй байһыень тодорхойгоор харуулна. Үнэхөөрөөшье, партбюрогой заседани дээрэ гү, али хамтын суглаан дээрэ хэн нэгэ коммунистын партийна даабаряа ямараар дүүргэжэ байһан тушаа тоосооень шагнаха ушар огто үзэгдэнэгүй. Партийна даабариин дүүргэлтые ганса тоосоо шагналгаар хинаха гэжэ эндэ хэлэгдэхээ һанагданагүй. Энэ шухала хүдэлмэриие бусад олон аргаар эмхидхэн ябуулжа, үдэр бүри шалган хинажа болоомоор ааб даа.

Заводой партийна эхин организациин олохон коммунистнууд партийна ямаршье даабаригүй байха юм. Энээнһээл уламжалан, партийна болон ниитын алибаа ажал ябуулгын хэрэг шиидхэлгэдэ олон коммунистнууд хайша хэрэгээр хандана, хабаадалсанагүй. Юрэдөө эдэбхи үүсхэлэй бадаржа байхыень эндэ харахань бэрхэтэй болодог. Зүгөөр коммунистнуудай өөртөө ямар нэгэ даабари абажа, тэрэ хэрэг шиидхэлгэдэ хам орохо юумэн бүхэли завод соо, тэндэхи ниитын байдалда олдохогүй гэбэл, ехэ алдуу болохо бшүү.

Коммунист бүхэнэй нэрэ хүндые үргэхэ, тэрэнэй харюусалгые дээшэлүүлхэ, эдэбхи үүсхэлынь бадаруулха ябадалда партийна даабари гол шухала онһониинь боложо үгэхэ ёһотой ха юм. Теэд энээниие эндэ хүсэд ойлгоогүй байһаниинь гэмшэлтэй. Эдэбхитэйгээр өөрынгөө партийна даабари дүүргэжэ ябадаг коммунистнуудай хэрэг үйлые бусадта жэшээ болгон харуулха, халан абалсуулха арга өөһэдтэньшье бии. Ондоо тээгүүр, холо ошожо, энээниие бэдэрһэнэй хэрэг эндэ огто үгыл даа.

Энэ организацида партийна даабаряа хангалтатайгаар дүүргэдэг коммунистнуудые нэрлэхэ шухала болоно. Коммунис ажалай ударник мастер П. И. Кушнарик профсоюзай цехэй комитедэй түрүүлэгшээр хүдэлдэг. Тус коллектив Совет засагай 50 жэлэй ойн һайндэрэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн ехэ мүрысөөндэ илажа, тэрэнэй нэрэдэ хүртэнхэй, дамжуулгын улаан тугаар шагнагданхай юм. И. А. Шурыгин, И. Л. Павлов болон бусадшье эдэбхитэй нүхэд бии.

Теэд эдэ нүхэд ондоо эрхэ байдалтай гү, али үлүү ехэ эрдэмтэй гү? Яашье тиимэ бэшэ. Имагтал коммунист гэһэн үндэр нэрээ дээрэ үргэжэ ябана ха юм. Партиин Уставай эрилтые дүүрэн дүүргэхэ гэжэ оролдоно. Али нэгэ партийна организациин бүридэлдэ орожо, тэрэнэй хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг, партиин абаһан шиидхэбэринүүдые бэелүүлдэг эрхэтэн бүхэн КПСС-эй гэшүүн байжа шадаха зэргэтэй гэжэ тэндэ хэлэгдэһэн заабариие үнэн сэхэ, эдэбхи түгэлдэр коммунист хүн мартажа болохо юм аал?

Имагтал КПСС-эй Уставай энэ заабаритай зохилдуулан, партбюро коммунистнуудай дунда хүмүүжүүлхы хүдэлмэри үргэнөөр ябуулжа, тэдэнэй эдэбхи үүсхэлые улам дэлгэрүүлхэ, партийна организацияа мэргэжэл түгэс, лайшалхы шалабаритай болгохо гэжэ оролдохо зэргэтэй байгаа. Сэхынь хэлэхэдэ, партийна даабаригүй гү, али ёһоор тэрэниие дүүргэдэггүй коммунист партийна организацидаа ямар аша туһа хүргэхэб лаа. Үшөө үнгэрхэдөө, һаал түбэгшье татажа болохол.

Тээсгэн энэ партийна организацида хамтын суглаан зарлагдааһан. Тиихэлээ коммунистнуудай эдэбхи үүсхэл улам хүгжөөхэ тухай асуудал зүбшэн хэлсээ. Тэрэнь яаха аргагүй һайн хэрэг. Гэбэшье коммунистнуудай эдэбхи үүсхэлэй дээшэлгэ халаа партийна даабари дүүргэлгэтэй нягта холбоотой байһан мүртэнь энэ хэрэгтэ гол анхарал хандуулха байгаа. Суглаанай ябасые шэнжэлжэ үзэхэдэ, энэ талаар дутагдал бии гэжэ тэмдэглэлтэй.

Элхиин авто-заһабарилгын заводой хүдэлмэри һүүлэй үедэ яһала һайжаржа, үйлэдбэреэ үргэдхэжэ байна. Зарим тэды амжалташье эндэ бии. 1967 оной түсэб найман хоногоор урид дүүргэһэн байгаа. Түсэбһөө гадуур 52 мянган түхэригэй продукци бүтээгээһэн. Энэ амжалтада коммунистнуудай оруулһан хубита нилээд ехэ. Табан жэлэй гурбадахи жэлдэ мүн лэ дээшэлүүлэгдэһэн уялга абанхай. Гэбэшье заводой байдалые бүхы дээрэнь аргагүй һайн гэжэ тооложо яажа болохоб. Дутагдал олон. Хэрбээ коммунист бүхэн заводой ниитын ажабайдалда эдэбхитэйгээр оролсожо, урдахи партийна даабаряа харюусалга ехэтэйгээр дүүргэжэ байдаг һаань, эдэ дутагдалнууд үсөөрхэл һэн бэзэ. Партийна даабари—парторганизациин шухала хэрэг. Энээн тушаа һайса бодожо үзэхээр лэ хаш.

А. АЛЕКСАНДРОВ.
КПСС-эй обкомой инструктор.

ПОЛИТИЧЕСКЭ ҺУРАЛСАЛ

ТОДО ТОБШОЛОЛ ХЭРЭГТЭЙ

(Хэшээлнүүд тушаа бодомжонууд)

Локомотив-вагон заһабарилгын заводой вагон хабсаргадаг цехтэ марксизм-ленинизмын үндэһэн сурталшудалха нэгэдэхи жэлэй һургуули бии юм. Эндэ пропагандистаар И. К. Бурасов хүдэлдэг. Энэ хүн техническэ дунда эрдэмтэй, цехэй начальник, 6-дахи жэлээ пропагандистаар хүдэлжэ байһан. Энэ һургуулида 28 хүн һурадаг. Тэдэнэй 25-ниинь партиин гэшүүд, гэшүүндэ кандидадууд, гурбаниинь партийна бэшэ эдэбхитэд.

Хоёр удаа эдэнэрэй хэшээлдэ байлсагдаа. Тиин һуралсал эмхидхэхэ талаар юун ажаглагданаб гэхэдэ, занятидаа хүнүүд үсөөнөөр ябана гэжэ онсо тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Байгша оной февралиин 26-да 28 хүнэй миин 16-ниинь һургуулидаа ерээ. Бэшэниинь элдэбын шалтагаанаар байгаагүй: 10 хүн талаар ошонхой, амаралтада, үгышье һаа, хоёрдохи халаанда хүдэлһэн гэжэ намда ойлгуулаа. Хоёр хүнэй шалтагаан мэдэгдээгүй. Мүн мартын 4-дэ бэһал иимэшүү байгаа. 18 хүн занятидаа байгаа, арбаниинь хүндэтэй шалтагаанаар ерэхэ аргагүй байба. Минии бодоходо, политическэ һуралсалай болохо үдэр ямаршье хүндэтэй, хүндэгүй шалтагаан байха ёһогүй.

Хэшээлынь элдэбын аргаар үнгэргэгдэнэ: пропагандист шэнэ темэ хөөрэжэ үгэнэ. Һурагшадынь хэлэһэн юумыень дууһан бэшэжэ абана. Заримандаа нэгэ час соогоо үзэһэн материалаа хэр ойлгооб гэжэ хөөрэлдэнэ, удаадахи час соонь пропагандист шэнэ материал хэлэжэ үгэнэ. Үгышье хадаа хоёр час соогоо хөөрэлдөө хэлэг байна.

Хөөрэлдөөниинь ямараар үнгэргэгдэнэб? Хүнүүд абяагүй һуунагүй, табигдаһан асуудалнуудта яһала эдэбхитэйгээр харюусана, үзэһэн материалаа ойлгожо, хадуужа абаһан гэжэ мэдэхээр. Жэшээнь, «Нэгэдэхи дэлхэйн дайн, большевигүүдэй тактика» гэжэ асуудалда столяр А. М. Иванов харюусаа. Энэ асуудалые яһала зүбөөр тайлбарилжа шадаа. Гансал большевигүүдэй парти марксизм-ленинизмдэ, пролетарска интернационализмда үнэн сэхэ үлөө, 2-дохи Интернационалай бэшэ социал-демократическа партинууд социал-шовинистнууд болон урбаһан байгаа гэжэ тэмдэглээ.

Социал-шовинизм гээшэ юун бэ гээд пропагандистын асуудал табихатай хамта наһатайшаг болоһон мастер И. Ф. Башков бодожо харюусаба.

— Бидэнэр интернационалистнуудби. Бүхы дэлхэйн хүдэлмэришэд хүсэеэ нэгэдэжэ, капитализмтай тэмсэхэ гэһэн хараа шугам баримталнабди. Тиигэн гэхэдэ, хүнүүд гээшэ ангиингаа шэнжэ тэмдэгээр нэгэдэхэ бэшэ, хариин үндэһэ яһаараа нэгэдэхэ ёһотой гэжэ социал-шовинистнууд номноһон байгаа. Дайнай эхилхэдэ, Германиин, Франциин, Бельгиин социал-демократнууд, Россин меньшевигүүд өөһэдынгөө оронуудай буржуазие дэмжэһэн, тэдэндэ туһалһан юм. Тиигэжэ Германиин, Франциин, оредой солдадууд буржуазиин аша туһада болоһон дайнда бэе бэеэ алалсаһан, хюдалсаһан байгаа. Социал-шовинистнуудэй үзэл бодол, зосоохи газаахинь иимэл даа.—гээд нүхэр Башков дүүргэбэ.

Удаань слесарь Ю. И. Акулов бодожо, нүхэдэйнгөө хэлээшые нэмэжэ тодорхойлоо. Иигэжэ энэ асуудалаар гурбан хүн үгэ хэлэжэ, табигдаһан асуудалда яһала тодо харюу үгтөө.

В. И. Ленинэй социалис революциин теориие саашань хүгжөөн зохёоһон тухай — хоёрдохи асуудалаар бригадир К. И. Ковалев үгэ хэлэбэ. «Империализм — капитализмын дээдэ шата» гэһэн В. И. Ленинэй номдо үндэһэлжэ байгаад, энэ асуудал дэлбэлэн харуулхые оролдоо, революционно ситуаци тухайда ленинскэ сурталые яһала тодорхойгоор хэлэжэ шадаа. Иимэрхүүгээр хэшээлнүүдынь үнгэрдэг байна. Пропагандист тоб гэмэ асуудалнуудыешье табина. Тэдээндэнь яһала тодорхой аад, тобшо харюунуудшье үгтэнэ. Хүнүүд үзэһэн материалаа ойлгожо, халуужа абана гэжэ тобшолхо ёһотойбди. Муу юумэнинь юун бэ гэхэдэ, пропагандист зохид соонь тобшолол хэжэ шаданагүй. Хүн бүхэнэй хэлэһэнэй һүүлээр пропагандист тобшолжо, тэрээндэнь сэгнэлтэ үгэхэ, хэлсэгдэһэн асуудалай гол шухалыень тобойлгон, хүнүүдэй анхарал татахын оронда хүнэй хэлээшые дахин дабтажа үлүү саг үнгэргэнэ. Методикодоо иимэ дутагдалтай гэжэ һанагдана.

Шэнэ темэ хөөрэхэдөө пропагандист яһала зүбөөр, теориингоо талаар яһала удхатайгаар, ойлгосотой хэлээр хөөрэнэ. Учебнигүүд үгы дээрэһээ боложо, бүхы хүнүүд пропагандистын хэлэһэниие дууһан бэшэхэ баатай болоно. Иигэжэ ехэ саг һалана. Эдэ бүгэдые усадхабал, тус һургуули саашадаа һайнуудай тоодо орожо шадахань лабтай.

А. БУИНОВ,
пропагандист.



Сэлэнгын аймагай «Эрдэм» колхозой һаалиин фермэнүүдтэ залуушуул олон юм. Эндэ комсомолшуудай түсхай бүлэг эмхидхэгдэнхэй. Тэрэниие нүхэр Зоя Цыренжапова толгойлно. Эдэ комсомолшууд абаһан уялгаяа болзорһоонь урид дүүргэхын, түсэбөө үлүүлхын түлөө үдэрһөө үдэртэ оролдожо, һара бүхэндэ амжалтатай гарадаг байна. «Эрдэм» колхозойхид эдэ басагадай ажалые һайн мэдэнэ, тэдэниие магтана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Зая Цыренжапова (баруун гарһаа) хани нүхэр Роза Будаеватаяа хөөрэлдэжэ һууна.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

АРАДАЙ ХИНАЛТЫН КОМИТЕДТЭ

ЗОРИЛГОЁО ЗҮБШЭБЭ

Шэнэ табан жэлдэ республикымнай ой модоной хүдэлмэришэдэй урда ехэхэн зорилго табигдана. Мүнөө жэлдэ 4,4 миллион кубометр барилгын модон отологдодог һаань, табан жэлэй һүүлшын, 1970 ондо 7 миллион кубометртэ хүргэгдэхөөр хараалагдана. Иимэ ургалта туйлахын тула модо бэлэдхэгшэд хэзээ хэзээнэйхиһээ эршэмтэйгээр хүдэлхэ, республикын модоор элбэг хоймор талада, илангаяа Баргажанай аймагта, модо ехээр отолхо гэжэ шаидэнхэй.

Модо бэлэдхэгшэдэй бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаха, техникэ зэбсэгээ, зөөри хэрэгсэлээ һайнаар ашаглаха ябадалда арадай хинагшадай эдэбхитэйгээр хабаадалсаха, өөһэдынгөө хубитые оруулалсаха тухай ехэ хөөрэлдөөн, зүблөөн һаяшаг болоо.

Республикымнай ой модоной предприятинуудта арадай хиналтын 290 бүлэг, постнууд хүдэлнэ. Тэдэнэй хүдэлмэридэ 1500 хинагшад хабаадана.

Республикын Ой модоной ажахын министерствын, «Забайкаллес» комбинадай, Түлшын промышленносиин управлениин мэдэлэй предприятинуудай дэргэдэхи арадай хиналтын бүлэгүүдэй түрүүлэгшэнэрэй семинар дээрэ «Ой модоной предприятинуудтахи арадай хиналтын бүлэгүүд болон постнуудай хүдэлмэриин ябаса, тэрэниие саашадань һайжаруулха хэмжээнүүд» гэһэн элидхэл республикын арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшын орлогшо нүхэр В. Ф. Сурков хэбэ. Һүүлээрнь өөһэдынгөө хүдэлмэри, саашанхи зорилгонууд тухай хэдэн бүлэгүүдэй түрүүлэгшэнэр хөөрэжэ, зарим тэды дүй дүршэлөө хубаалдаа.

Байгша ондо бэелүүлэгдэхэ зорилго, саашанхи түсэб тухайдаа «Забайкаллес» комбинадай начальник И. А. Афанасенко, ой модоной ажахын министр Г. Ф. Маслов дэлгэрэнгыгээр элидхэхэ зуураа, барилгын модо бэлэдхэхэ талаар үзэгдэдэг дутагдалнууд, тэдэниие хайшан гэжэ усадхаха, отологдоһон газарта модо һуулгаха хүдэлмэри улам үргэдхэхэ хэмжээнүүдые онсолон тэмдэглээ.

Ой модоной ажахын предприятинууд модоной нөөсые арьбадхахын хажуугаар, байгаалиин баялигые — хүн зондо шухала зүйлнүүдые, жэшээлэн абабал: нэрһэ, алирһа, һамар, һархяат элбэгээр бэлэдхэхэ арга боломжотой. Улад зоной хэрэглэдэг байгаалиин баялиг суглуулха, болбосоруулан худалдаха талаар лесхоз бүхэн мүнөө жэлдэ тодорхой даабаритай. Ой модоной ажахын министерствын предприятинууд өөһэдын талаһаа ажалшадые ой тайгын баялигай зүйлнүүдээр хангажа, даб дээрэ тоолоһоной ёһоор, 500 мянган түхэригэй олзо оруулхаар хараална. Тиигэбэл, улад зондошье, лесхозуудташье аша туһатай байха. Энэ хэмжээ ябуулганууд түрүүшынхеэ иимэ үргэн ехээр бэелүүлэгдэхээр хараалагдана. Тиимэһээ энэ хэрэгэй урагшатай һайнаар эмхидхэгдэхын тула арадай хинагшад эдэбхи үүсхэл ехээр гаргаха бэзэ гэжэ министр Г. Ф. Маслов мэдүүлбэ.

Ой модоной предприятинуудтахи арадай хинагшадай зүблөөндэ республиканска комитедэй түрүүлэгшэ Б. С. Семенов хабаадажа, түгэсхэлэй үгэ хэлээ.

Совет гүрэн дотор хиналтын зургаануудай тогтоһоор 50 жэлэй ойн гүйсэһэнэй дашарамда, Буряад ороной ой модоной предприятинуудтахи арадай хэдэн хинагшадые республиканска комитет шагнаһан юм. Семинарта хабаадагшадай дундаһаа арадай хиналтын 8 бүлэгэй түрүүлэгшэдэ Хүндэлэлэй грамота, дурасхаалта бэлэг барюулагдаа.

А. СТРЕКАЛОВСКИЙ.
Буряадай АССР-эй Арадай хиналтын комитедэй инспектор.

СУГЛААН БОЛОО

Мэнэ һаяхан Закаменск хотодо Зэдын комбинадай профсоюзай организациин тоосоото һунгалтын суглаан боложо үнгэрөө. Эндэ профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ И. И. Даровских тоосоо хээ.

Үнгэрһэн жэлдэ Зэдын комбинадай хүдэлмэришэд амжалта ехэтэйгээр ажаллажа, абаһан түсэб, уялгануудаа һайнаар дүүргэжэ шадаһан. Тиигэжэ КПСС-эй ЦК-гай, Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй дурасхаалта Улаан тугаар шагнагдааһан.

Горнягуудай культурнаар ажаһууха, һайнаар амарха хэрэгтэ профсоюзай организаци ехэ анхаралаа хандуулна. Жэшээлхэдэ үнгэрһэн жэл соо комбинадай хүдэлмэришэдтэ курорт, санаторидо ошожо амархын тула 211 путевко тарааһан байна. Зундаа 600 үхибүүд пионерскэ лагерьта амараа.

Суглаанда хабаадагшад табан жэлэй гурбадахи жэлэй түсэб, уялгануудай дүүргэлтэ, бии байгаа дутагдалнууд тухай үргэнөөр зүбшэн хэлсээ.

А. БУТИН.

СОЦИАЛИС ОРОНУУД...

ДРВ-дэхи АРАДАЙ ГЭГЭЭРЭЛ

ХАНОЙ. Вьетнамай демократическа Республикада дайнай жэлнүүдтэ хүн зониие зөөлгөлгын бэрхэтэй эрхэ байдалай тохёолдобошье, 17 шэнэ дээдэ һургуули нээгдээ. Энэ һуралсалай жэлдэ Хойто Вьетнамда 5 мянган багшанартай, 67 мянган студентнэртэй 33 дээдэ һургуули хүдэлнэ. Гадна 188 түсхай дунда һургуулида үдэр бүхэндэ 150 мянган хүн һурадаг гээд ДРВ-гэй Дээдэ ба түсхай дунда һуралсалай министрэй орлогшо Хоанг Суан Туи мэдүүлээ. Экономикодо, оронөө хамгаалгада, тэрэшэлэн гэгээрэл болон соёл болбосоролдо хэрэгтэй болохо эрдэм ехэтэй мэргэжэлтэдые саашадаа бүри олоор бэлэдхэхэ гээшэ шухалын шухала зорилго болоно гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

МНР-эй ХҮДӨӨГЭЙ ЗОНИИЕ МЕДИЦИНСКЭ ТАЛААР ХАНГАЛГА

УЛААН-БААТАР. 10 мянган хүниие медицинскэ талаар хангалгада врачнуудай тоогой хүртэсын талаар Азида гол һуури эзэлдэг Монгол орондо хүдөөгэй районуудта больницын оронуудай 53 процентнь, врачнуудай 46 процентнь, дунда эрдэмтэй медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй 60 процентнь хүртэнэ. Ороной аптекануудай 80 гаран процентнь хүдөөгэй районуудта байдаг юм.

ПАРТИИН СЪЕЗДЫН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

ВАРШАВА. Польшын нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй партиин болохоёо байгаа V съездын хүндэлэлдэ зорюулан абаһан уялганууд тухайнь промышленна предприятинуудай коллективүүдһээ рапортнууд арадай Польшын бүхы нютагууднаа таһалгаряагүйгөөр ороно. Ороной ажабайдалдахи энэ шухала ушарые эрхимээр тэмдэглэхэ, тэрэниие ажалай шэнэ амжалтануудаар угтаха гэжэ хүдэлмэришэн анги тогтоогоо.

Шецин шадарай Азотно комбинадай химигүүд предприятиингаа түрүүшын ээлжээ болзорһоонь урид ашаглалгада үгэһэнэйнгөө һүүлээр, 100 мянган тонно сернэ кислота үгэхэ байна. «Сталева воля» гэжэ металлургическа заводой хүдэлмэришэд түсэбһөө гадуур 3 мянган тонно булад, 1300 тонно прокат гаргаха байна.

ХАБАРАЙ ТАРИЛГА ЭХИЛЭЭ

БЕЛГРАД. Югославиин Македониин республикын урда талын хизаарнуудта хабарай тарилга эхилээ. 233 мянган гектар шахуу гү, али республикын бүхы тарилгын талмайн хахадһаа ехэдэ эндэ тарилга хэгдэхэ байна. Македонидо тааруу техническэ ба огородно ургамалнуудые тарилгада түсгаар анхарал хандуулагдаха. Энэ жэлдэ хлопогой, наран сэсэгэй, барайгар болон магай тарилгын талмай зарим зэргээр үргэдхэгдэхэ.

ЧССР-тэ ГЭР БАЙРА БАРИЛГА

ПРАГА. Чехословакиин Прага, Братислава, Брно, Кошице болон бусад хэдэн арбаад городуудта, мүн һууриин газарнуудта мүнөө үеын гэр байрануудай гоё һайхан кварталнууд бии болоно. Тэдэндэ ажалшадай хэдэн арбаад мянган гэр бүлэ зөөжэ ородог юм.

Ойрын жэлнүүдтэ 110—115 мянган квартира ажалшадта жэл бүхэндэ үгэхэ гэжэ Чехословакиин социалис гүрэн хараална.

Барилгын материалнуудые, ариг сэбэрые сахиха түхеэрэлгэнүүдые үйлэдбэрилхэ шэнэ предприятинуудые орон дотор бариха гэжэ хараалагданхай.

ГДР-эй ХҮН ЗОНОЙ ТОО

БЕРЛИН. 1967 оной декабриин 21-нэй байдалаар Германиин Демократическа Республикын зоной тоо 17.090.202 хүн болоо. Энэнь урда жэлэй тус үеынхидэ орходоо 18.644 хүнөөр олон гээд «Нойес Дойчланд» газетэ мэдээсэнэ.

ЗАМБУУЛИН ЮРТЭМСЫЕ, ГАЗАР ДЭЛХЭЙЕ ШЭНЖЭЛХЭ АСУУДАЛНУУД ЗҮБШЭН ХЭЛСЭГДЭНЭ

СОФИ. Космогониин ба геофизикын талаар мэргэжэлтэдэй зүблөөн эндэ боложо байнхай. Тэрээндэ Болгариин, Венгриин, ГДР-эй, Польшын, Советскэ Союзай, Чехословакиин элитэ эрдэмтэд хабаадалсана. Югославиин Наукануудай академиин түлөөлэгшэд ажаглагшад боложо эндэ байлсана. Газарай дээдэ талын хушалтые ба газарай халһые, наранай ба электромагнитна үзэгдэлнүүдэй физикые, метеорологиин ба гидрологиин талаар шухалын шухала асуудалнуудые эрдэмтэд зүбшэн хэлсэнэ.

* * *

ТОБШОХОНООР

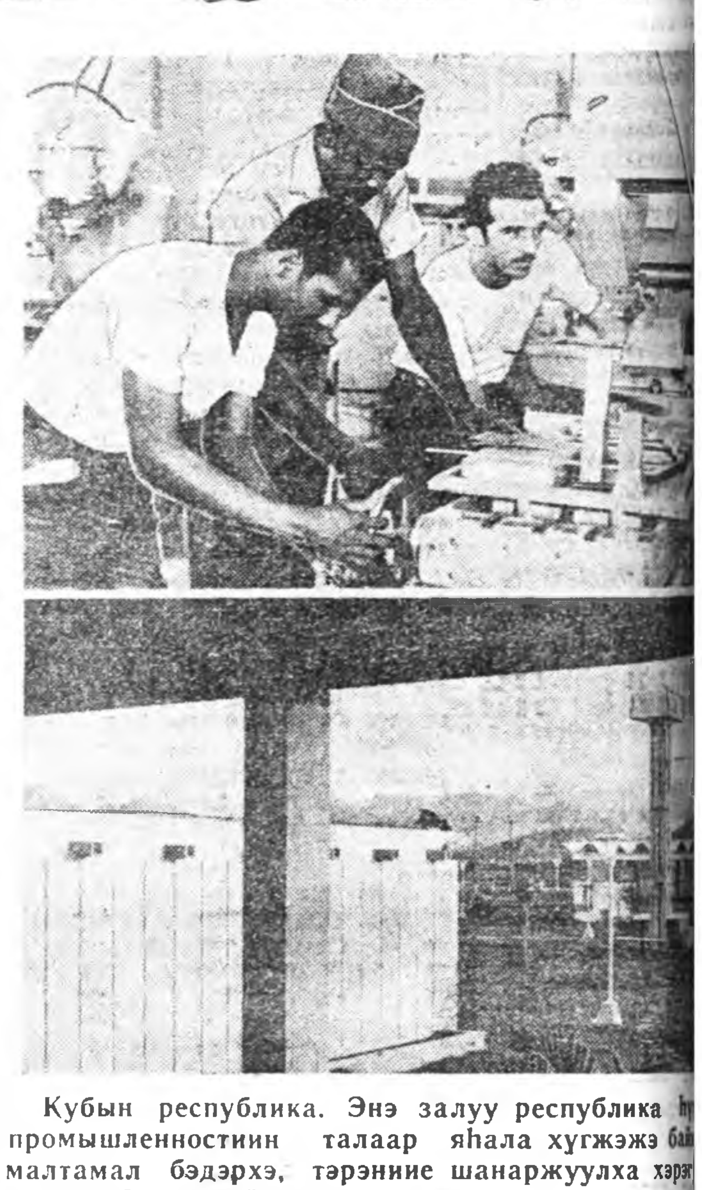
Польшын Шецин городтохи Адольф Варскиин нэрэмжэтэ судна бүтээлгын верфиин 20 жэлэй ой гүйсэбэ. Энэ үе соо тэрэнэй стапельнүүдһаа уһанда табигдаһан 150 гаран судна дэлхэйн арбан нэгэн ороной туг доро мүнөө далайнууд ба океануудаар тамаржа ябадаг.

* * *

Советскэ Союзай захилаар Гданьска судна бүтээгшэдэй бариһан шэнэ судна дээрэ туг мандуулагдаа. Энэ траулер-загаһанай завод—СССР-тэ зорюулһан Ленинэй нэрэмжэтэ судоверфиин бүтээһэн 372-дохи судна болоно.

* * *

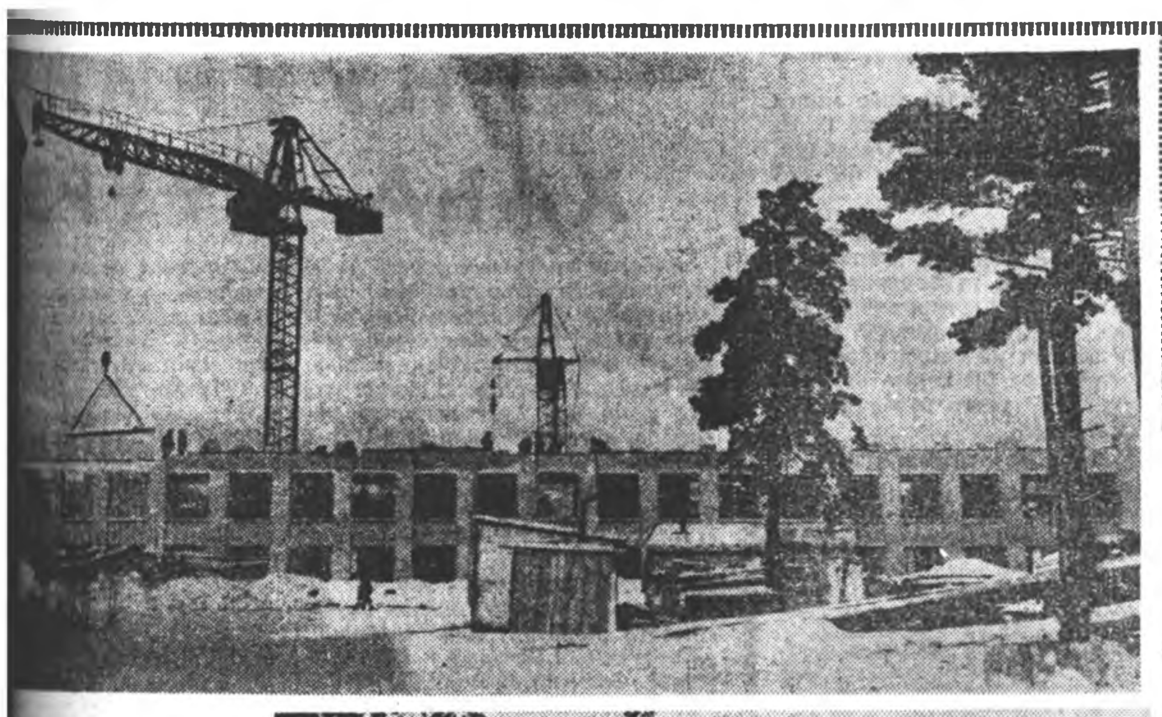
Югославида зунай театральна сезон олон янзын, һонирхолтой байха. Миланай «Ла Скала» гэжэ оперно театр, Софиин оперо, Румыниин «Мадригал» асамбль ерэхээр хүлеэгдэнэ. Июль һарада Загребтэ арадай аман зохёолой харалга үнгэргэгдэхэ. (ТАСС).

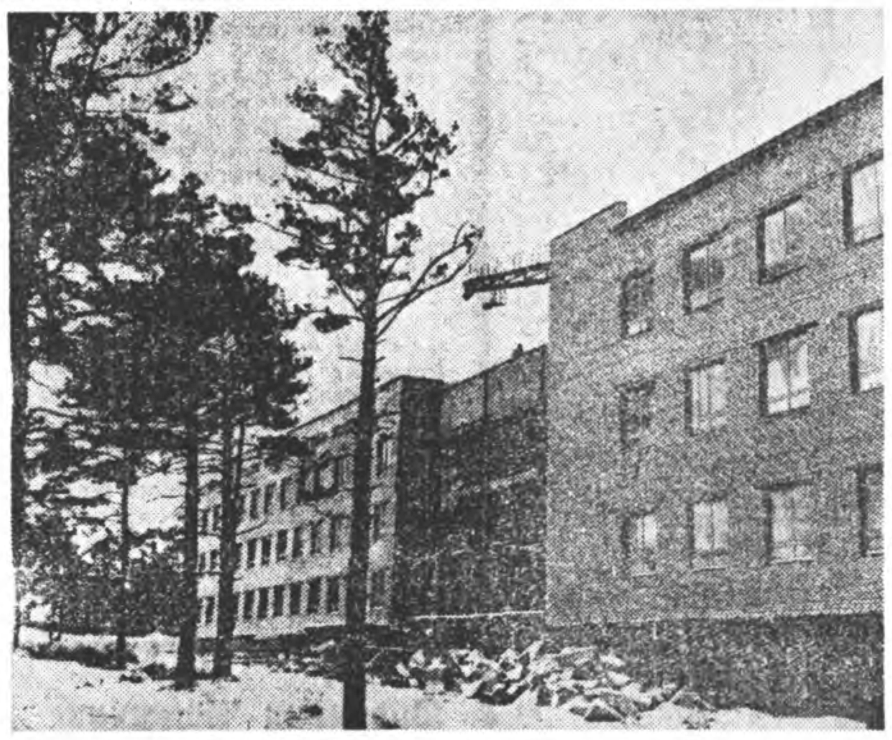


Кубын республика. Энэ залуу республика һ... промышленностиин талаар яһала хүгжэжэ бай... малтамал бэдэрхэ, тэрэниие шанаржуулха хэрэг... наар табигданхай.

Эль-Кристо гэжэ газарта Советскэ Союзай ту... ашагта малтамалай ехэ комбинат баригдаа юм. ... нэй нэрэмжэтэ энэ комбинадай һуралсалай лаб... Кубын студентнэр совет түхеэрэлгэнүүдтэй тани...

ТАС...





...нилнай ниислэл хото ...о үнинэй ерээгүй хүн ...о үйлсэ, гудамжануу... haa, олохон лэ шэнэ ... зараха байха.
...» гэгдэһэн Октябрь... барилганууд дээрэ ...эм заиханагүй. Эгээл ...р ябахада, шэнэ үеын ...үрэмэ хото город бодо... юм байна гэжэ этигэ...

... гол гудамжануудай ...нтина Терешковагай ... үйлсэ хадаа шэнэ ба... бодоһон ехэ һудаһан ...хэдэ Карл Марксын ... бульвар, Нарата, Геоло...эгүүд хубилжал байна.

...ДЭЭРЭ: СССР-эй Нау...кадемиин Сибириин от... Буряадай филиалай гол ...ай барилганууд.

Э. ЛАПИНАЙ фото.

...ОВЕТ УНШАГША

...И. Ленинэй нэрэмжэтэ библиотекын социологическа шэнжэлгэ

...шадай хүсэл эр-... түүхэдэ шэн-... үүргэ дүүргэдэг— ...түрүүшын хуудаһан ... Агуухэ Октябриин ...олюциин урда тээ ...тор ном олоор та-... байгаа: эрдэмтэй хүн ...иблиотекэнүүдые эм-...эдэм болбосорол дэл-...аар элитэ мэдээжэ ...ай Рубакин 1895 ... уншагша тухай ..., «Номдо мэдээжэ ... табижа, саг үргэлжэ ... Россин империдэ ...» гэжэ муулартай-... юм.

...хэлэһэн үгэнүүдые ...вет орондо ном ун-... олдохонь бэрхэ-... хэлэжэ шадаха ...ССР-ые «уншагшадай ...лын саана дэмы хэ-...

...а юу һонирхоноб? ...нь онсо илгаа, удха ...гшадай мэргэжэл-...эй эрилтэнүүдые ... мүнөө ном ямар ...б? Эдэ асуудалнууд ...хала удха шанар-... ютор болоҗо бай-... үйлэ хэрэгүүдые ...циальна бүлэг зэ-...ээр хандадаг бай-... болохо байна.

...элэй хүдэлмэри-... болон техникүүд. ... болон совхозуудай ... хүдөө ажахын мэр-...шанар, техническэ. ...уманитарна эрдэм ...нэр, аха клас-... номдо ямараар ...шэнжэлгые 1965 ... В. И. Ленинэй нэ-...эй Гүрэнэй библио-... юм.

...ба мүнөөнэй дүй ...луулан зохёогдо-... методико социоло-... гол онол аргануу-..., асуудалнууд-... болон хөөрэлдөө-... хэгдэдэг), доку-...алга гэхэ мэтые

... область, хизаар, ...ублика болон со-...ын 168 библио-...нэй нэрэмжэтэ ...хта энэ шэнжэл-гэдэ хабаадалсаа.

«Совет уншагша» гэжэ ном тэрэ шэнжэлгын дүнгүүдтэ зорюулагдан хэблэглэхээр бэлдэгдэжэ байна. В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Гүрэнэй библиотекын таһагай бүлэг хүдэлмэрилэгшэд энэ номые зохёогоо.

Уншалгын шэнжэ тухай эдэнэй хэһэн тобшолол социальна, мэргэжэлэй талаар олон янзын уншагшадта барандань заабол хабаадахагүй байһаниинь элитэ. Гэбэшье, уншалгын шэнжэ шэглэл суглуулагдаһан материал соо тайлбарилагдана.

Янза бүриин уншагшадай нэгэ юрэнхы шэнжэтэй байһые тэмдэглэхэ шухала. Эдэнэр совет арадай оюун бодолой адли шэглэлтэй—ном уншалгада эдэбхитэйгээр хандадаг, эрдэм, мэргэжэлээ дээшэлүүлгэдэ тэрэниие үргэнөөр хэрэглэдэг, литературые политическэ ажал ябуулгада туһалагша болгон хэрэглэдэг байһыень харуулна.

Иимэ зорилготойгоор ном уншалга мүнөө ехэ һуури эзэлдэг болонхой. Жэшээнь, «Ниитынгээ ажалда хэрэглэхын тула ном уншадаг гүт? гэһэн анкетын асуудалда хүдэлмэришэдэй 30,3 процентнь, инженер болон техникүүдэй 56,6 процентнь, багшанарай 40 процентнь зүбшөөһэн харюу үгөө.

Мүнөө үеын шухала асуудалнуудта—политика болон экономикын, эрдэм ухаан ба соёл культурын асуудалнуудта хабаатай номуудые совет хүнүүд олоороо уншадаг, һонирходог болоо.

Хүн зон нэн түрүүлэн газетэнүүдые уншадаг. Асуудалнуудта харюусаһан хүдэлмэришэдэй 89 процентнь, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй—91, багшанарай.—96, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй—99, механизаторнуудай—77, студентнэрэй—92, аха классуудай һурагшадай 89 процентнь хододоо газетэ уншадаг гэжэ шэнжэлгын дүнгүүдээр элирүүлэгдэһэ.

Мүнөө үеын шухала асуудалнуудай нэгэн болохо эрдэм наукын хүгжэлтэ совет уншагшадай гол анхарал татана. Агуухэ Октябриин урда тээ, Совет засагай түрүүшын жэлнүүдтэ эрдэмтэй үсөөхэн хүнүүд наукын асуудалнуудаар һонирходог байбал, мүнөө уншагшадай олонхинь эдэ асуудалнуудта анхаралаа ехээр табидаг болоо. Тиимэшье байгаагүйдэнь аргагүй. Ушар юуб гэхэдэ, эрдэм наукын туйлалтанууд мүнөө үеын ажабайдалай бүхы һалбаринууд худар нэбтэрэн ороно ха юм.

Хэдэн жэлэй саада тээ үсөөхэн лэ уншагшад искусство тухай номуудые һонирходог байһан. Харин янза бүриин мэргэжэлтэй олон хүн мүнөө искусство тухай номуудые уншадаг болонхой. Асуудалнуудта харюусаһан хүдэлмэришэд, инженернүүд болон техникүүдэй гурбанай нэгэ хубиһаа олониинь, багшанар болон студентнэрэй хахадһаа олониинь искусствын асуудалнуудта хабаатай номуудые һонирходог, уншадаг болоһон байна.

Уран зохёолой литература, совет уран зохёолшодой бэшэһэн номууд бултанай анхарал татана. Шэнжэлгэдэ хабаадалсаһан бүхы уншагшадай анкетэнүүдтэ Шолохов, Лацис, Есенин, Симонов, Герман болон Айтматовай нэрэнүүд дурдагданхай. Уран зохёолой журналнуудые мүн лэ олон хүн уншана. Асуудалнуудта харюусагшадай 65—86 процентнь янза бүриин журналнуудые захидаг.

Элдэб литература—ниитэ-политическэ, байгаалиин эрдэмэй, техническэ, уран һайханай, искусствын ном уншагшадые шэнжэлхэдэ ехэ һонирхолтой байгаа. Тиимэһээ библиотековедүүд болон психологуудай хүдэлмэри таарууга ар ябуулагдаха зэргэтэй. Номой хэблэлнүүдэй хүдэлмэриин үрэ дүн харуулһан шэнжэлгын материал гүрэн түрын ехэ удха шанартай болоно.

Совет болон хилын саанахи уншагшад ямар номуудые олоор уншанаб гэжэ сасуулан харалга элэнэй һонирхол шэнжэлгын гол зорилго болоно. Энэ хүдэлмэри ондо ондоо оронуудта нэгэн методикотойгоор, суглуулһан материалнуудаа нэгэ янзаар сорголхо эрилтэ табина. Шэнжэлгын дүн манай үеын хүнүүдэй шэнэ түхэлые элирүүлхэ, ном һударта уншагшадай ямараар хандадагые харуулха, мүн арад зоной дунда ябуулагдадаг сурталай хүдэлмэриин ямар ашатай үрэтэй байһые гэршэлжэ үгэхэ байна.

Наталья ДОБРЫНИНА.
В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ СССР-эй гүрэнэй библиотекын ахалагша библиограф.

ГОРЬКИЙ БА СИБИРЬ



Максим Горький ородой революционно хүдэлөөнтэй, Ленинэй байгуулһан большевик партиин тэмсэлтэй таһаршагүй бата холбоотой юм. Бага наһанһаа ядарал зоболон тэсэһэн, ород арадайнгаа эрхэгүй, дарлагданги байдалые хоёр нюдөөрөө хараһан уран зохёолшын бүхы хүсэ шадалаа хаанта засагтай, тэдэнэй туһамаршадтай тэмсэлдэ зорюулһан ушар гайхалгүй. Горькиин зохёохы хэшээл оролдолгынгоо түрүүшын үедэ бүтээһэн баатарлиг дуунууд болон домогууд арад ниитые тэмсэлдэ уряалдаг, ерээдүйн һайн һайханда, илалтын туйлагдаха байһанда хүн бүхэниие этигүүлдэг бэлэй. Тэрэнэй повесть болон рассказууд капитализмын ганжэдэ ороһон хүдэлмэришэдэй мунхаг харанхы ажабайдалые хайрагүй элишэлдэг, баяшуулай гэнэг аашануудые хурсаар шүүмжэлдэг, эрхэ сүлөөгэй зам заадаг һэн. Тиимэл хадань хаанта засагаархид агуухэ уран зохёолшын номуудые али болохоор хоридог бэлэй. Гэбэшье Горькиин далита үгэнүүдые хорихо хүсэн үгы һэн. Россин холо, дүтын хизаар бүхэндэ революциин дохёо болоһон зохёолнуудынь зэдэлжэл байгаа. Энэ талаһаа Горькиин суута «Хабарай аялганууд» («Буревестник тухай дуун» энэ аялгануудые түгэсхэдэг юм) гэжэ зохёолынь түбэй хотонуудта бэшэ, харин манай Улаан-Үдэдэ, «Верхнеудинский листок» гэжэ газетэдэ анха түрүүшэнхеэ үшөө 1905 ондо тунхаглагдаа. Энээнһээ уламжалан хэлэхэдэ, манай Сибирьтэ Горькиин зохёолнууд илангаяа үргэнөөр дэлгэрһэн, тэрэнэй нэрэ нилээд суурхаһан юм. Агуухэ Октябриин революциин илаһаншье хойно Совет ороной литература байгуулха түсэб табихадаа, Максим Горький Сибириин арадуудай уран болон аман үгын зохёолдо тусгаар анхарал хандуулдаг һэн гэжэ онсолон тэмдэглэлтэй. Анхандаа хаатаргын, сүлэлгын орон байһан Сибирь һэргэхэ, асари ехэ барилга, зохёохы ажал хүдэлмэриин хизаар болохо гэжэ хойшолуулшагүй этигэдэг байһан уран зохёолшо эндэхи арадуудай түлөөлэгшэдтэй бэшэг бэшэлсэхэдээ:

«Сибирь гансашье новеллистнүүдтэй болохо бэшэ, бүришье томо хэлбэриин зохёолнуудые бүгээдэг уран зохёолшодтой болохо ёһотой. Таанадта, сибириинхидтэ, эрхим һайхан маха бад, заяанай зориг, хаба мундаагүй бшуу»,—гэжэ заадаг һэн.

1928 ондо, хариһаа Максим Горькиин эхэ ороноо бусахын тэндэхэнэ Сибириин уран зохёолшодой съездын болохоео байһан тухай һураг суу тараба. Энэ ушарай гүнзэгы удха шанартайе тэмдэглэхэ зуураа, Горький Сибириин уран зохёолшодой съездэ амаршалга эльгээхыень гуйһан тусхай бэшэг Ромен Роллланда бэшээ бэлэй.

«...Новосибирскдэ съезд болохонь:ородууд, яхадууд, буряадууд болон бусад яһатанай түлөөлэгшэд тэндэ байха. Хүндэтэ Роллан, ехэтэл танаа гуйнаб, эдэ зондо амаршалгын хэдэншье үгэ һаань, эльгээгыт!»... Тэрэшэлэн Горький Сибириин мэдээжэ ажал ябуулагшадтай, уран зохёолшодтой, энгэйшье хүнүүдээр бэшэг абалсадаг, хоёоо барисаагаа таһалдаггүй байһан юм. Тиимэл хадаа Сибириин уран зохёолшодой съездые энэ хизаарай тон томо соёлой события гэжэ сэгнэһэниинь ойлгосотой, ямар хойшолонтой байхыеньшье уридшалан хараһаниинь удхатай. Горькитой бэшэг бэшэлсэдэг хүнүүдэй дунда манай нютагай хүн—Хяагта хотын эрхэтэн А. А. Семенов тусгаар һуури эзэлнэ. Семенов уран зохёолшын Каприда байхада, 1912 ондо, тэндэ айлшалһан, абари зангаараа, ухаан бодолоороо Горькидо али болохоор һайшаагдаһан байха юм. «Энэ хүн,—гэжэ Горький Семенов тухай бэшээ бэлэй,—эсэхэ сусахые мэдэнгүй ажаллана, түрэл хизаараа шэнжэлхэ хэрэгтэ бүхы ами наһаяа зорюулаа». Горький өөрөө Семеновой дүрэ зураг зураха һэдэлгэ хэһэн, тэрэниие айлшад бүхэндөө али болохоор магтадаг юм һэн. Агуухэ уран зохёолшын зүбшэл хүлеэн абажа, А. А. Семенов өөрынгөө ажабайдалай намтарые, Сибирь орон тухай дурдалгануудые бэшэжэ эхилһэн юм. Зүгөөр гэнтын аюулһаа тодхортожо, тэрэ наһа бараһан байха. Семеновһоо жэл урда тээ Горькиин виллэдэ уран зураашан Щеглов айлшан болоҗо буугаа һэн. Хахасаха дээрэ мэдээжэ эрдэмтэн, аяншалагша Потаниние Сибириин арадуудай, тэрэ тоодо алтай, буряадай үльгэрнүүдые бэшэжэ абахынь, тиигээд өөртэнь эльгээхыень гуйһан гуйлта Щегловтой дамжуулаа бэлэй.

Совет засагай жэлнүүдтэ Сибирьһээ Горькитой бэшэг бэшэлсэдэг, нюураараа уулзадаг хүнүүдэй тоо угаа олон болоо юм. Жэшээлхэдэ, 1925 ондо Горький Соррентодо байхадаа Буряадай арадай гэгээрэлэй мэдээжэ ажал ябуулагша Эрдэни Батуханһаа бэшэг абаа бэлэй. Тиихэ үедэ Монгол орондо ажаһуугаа Эрдэни Батухан ородой болон баруунай зохёолшодой ямар номуудые монгол хэлэн дээрэ оршуулбал таарамжатайб гэһэн асуудалда харюусахыень Горькиие гуйһан байха юм. Горький бэшэгтэнь дары түргэн харюусаа һэн. Тиихэдээ урма зориг, ажаллахы эрмэлзэл хүсэл түрүүлхэ шадалтай номуудые оршуулбал, таарамжатай һэн гэжэ зүбшэл үгэхэ зуураа, хэдэн номуудые нэрлэһэн юм. Социалис Монголой соёл культурые зохёон байгуулха хэрэгтэнь агуухэ уран зохёолшын зүбшэл, һайн һанаанай үгэнүүд ёһотойл замайнь залуур болоо бэлэй. Энээн тухай Эрдэни Батухан өөрөө нэгэтэ бэшэ дурдагша һэн.

1928 ондо Алексей Максимович бэеэ аргалуулжа байһанаа Москва бусажа ерээ бэлэй. Эхэ орондонь уран зохёолшые хүлеэжэ байһан олон бэшэгүүдэй дунда Прокопий Майоровой — Боохоной хүдөө бэшэгшын—бэшэг байгаа.

«Европын ямаршье культурна ороной таряашад бидэндэл, буряад-монгол зондол адли сүлөөтэй һайханаар ажаһуунагүй,—гэжэ бэшэг соонь хэлэгдээтэй һэн...—Гайхалтай түргэн хүгжэжэ байһан буряад зоной ажабайдал үндэһэлэн зохёол бэшэхэ хүсэлтэйб....

Буряад арад хүгшэн, залуутүй танда дуратай, үгытэй ангиин түлөө хүсэ шадалаа зорюулһандатнай, уран зохёолой гайхамшагта номуудые бэшэһэндэтнай саг үргэлжэ талархалаа элирхэйлжэ байха.

Танай жара наһа гүйсэһэнтэй дашарамдуулан улусуудтаа ехэ найр наада хээбди, танай суута пьесэнүүдые табяабди».

Горький Прокопий Майоровто харюугай халуун мэндэ, үнэн сэдьхэлэй бэшэг эльгээхэ зуураа, Совет ороной шэнэ ажабайдалые анхаралтайгаар үзэжэ, хаража байхыень, номуудые олоор уншахыень дурадхаа бэлэй. Гансашье Майоровтой бэшэ, манай ороной бусад арадуудайшье түлөөлэгшэдтэй Максим Горькиин бэшэг бэшэлсэдэг байһаниинь элитэ бшуу. Тэдэ бэшэгүүдынь имагтал бэлигтэй хүнүүдые дэмжэхэ, тэдэндэ туһалха гэһэн ганса зорилготой бэшэ, харин урдань дарлагданги, эрхэ сүлөө гэжэ мэдэхэгүй байһан арадуудай шэнэ ажабайдал зохёоходонь, социалис удхатай, жэнхэни шэнжэтэй соёл культура байгуулха хэрэгтэнь нүлөөлхэ, али болохо туһаламжа үзүүлхэ гэһэн үшөө гүнзэгы зорилго хараалдаг байгаа.

Тэрэниие гэршэлһэн үшөө нэгэ документ дурдая. «Ерээдүйн Сибирь» гэжэ журналай коллективтэ 1930 ондо амаршалга эльгээхэ зуураа, Зүүн Сибириин арадуудай ажабайдалые үргэнөөр харуулхые уряалаа һэн. Эрхүүдэ барлагдаха болоһон энэ журналай уг зорилгые тодорхойлжо, эдли эрхые али болохоор сахиха, шэнэ ажабайдал зохёожо байһан арадуудта онсо анхарал хандуулха» гэжэ заагаа бэлэй. Бүри тобшолон хэлэхэ болоо һаа, Горький монгол арадай аман үгын зохёолоор, түүхээр һонирхожо эхилһээр үнинэй һэн. Үшөө Самарын газетэдэ хүдэлжэ байха үедөө В. Г. Короленкодо монголнуудай түүхэдэ хабаатай зохёолой бии һаа, эльгээгыт» гэжэ захяа һэн. Һонин лэ зон байна даа, эдэ монголнууд»,—гэһэн үгэнүүдээр тэрэ бэшэгээ түгэсхөө бэлэй. Совет үедэ «Бүхэдэлхэйн литература» гэжэ номой хэблэлые толгойлжо байхадаа, Монгол орондо хабаатай номуудые хэблэлгэдэ онсо анхаралаа хандуулдаг, академик Б. Я. Владимирцов мэтын томо эрдэмтэдые ажалдаа али болохоор хабаадуулдаг байһан юм. Тиин 1922 ондо манай нютагай хүн болохо Галсан Гомбоевой оршуулһан «Шэдитэ хүүр» гэжэ монгол үльгэрнүүдые зүүн зүгэй гайхамшагта эпическэ зохёолнуудай зэргэдэ хэблэн гаргаа һэн. Тэрэнэй удаа академик Владимирцовай урид хэлэгдэхэ үгэтэйгөөр Монгол ойртот баатарлиг эпосые барлаа. Буряад арадай оюун ухаанда мүндэлһэн «Аламжа Мэргэниие» профессор Г. Санжиевай хабсаргалтын статьятайгаар тэрэл хэблэл 1936 ондо ниитэлээ бэлэй. Шүлэглэмэл оршуулгыень мэдээжэ эрдэмтэн, уран зохёолшо Иван Новиков хээ юм.

Хилын саанаһаа 1928 ондо бусажа ерэһэн Максим Горький Совет орондо хэблэлэй хэрэг шэнээр эмхидхэлгэдэ илангаяа ехэ анхаралаа хандуулаа. Олон тоото журнал, альманах, антологи, элдэб согсолборинуудай тэрэнэй халуун оролдолгын ашаар гарадаг байһаниинь мэдээжэ. Тэрэшэлэн бүхы совет уран зохёолшодые эблүүлгэдэ, тэдэнэй хоорондоо нягта холбоотойгоор ажаллалгада, аха дүү арадуудай литературын бэлигтэй түлөөлэгшэдэй ургалтада агуухэ уран зохёолшын асари ехэ нүлөө үзүүлдэг байһаниинь үльгэр жэшээ болоо. Тэдэнэр гансашье бэшэгээр бэшэ, нюураараа уулзажа хөөрэлдэдэг, туһатай зүбшэл үгэдэг, али болохо туһаламжа хүргэдэг байһан юм. Граждан дайнай баатар, сибириин мэдээжэ уран зохёолшо Петровой Горькидо бэшэһэн бэшэг соо агуухэ уран зохёолшын энэ гайхамшагта ажал ябуулгын гүн үүргэнь заагданхай. Буряадаймнай ахамад уран зохёолшо Хоца Намсараевич Намсараев Горькитой уулзаһан тухайгаа дурсаха зуураа иигэжэ бэшээ бэлэй:

«...Агуухэ уран зохёолшын творчество манай буряад литературые арюудхан, хүсэ шадалынь эршэдхэн, нэмээн байдаг шэдитэ булаг шуу. Тэрэнэй мүнхэ зохёолнууд ходоодоо манда жэшээ болоҗо байхань дамжаггүй».

Өөрөө Алексей Максимович үнинэйл Сибириин уран зохёолшодтой уулзаха хүсэлтэй һэн. Тэрэ хүсэлынь 1934 ондо болоһон уран зохёолшодой нэгэдэхи съездын үедэ бэелээ юм. Съездын дүүрэһэн хойно Баруун болон Зүүн Сибириин уран зохёолшодой делегадуудые бултыень гэртээ урижа, нүхэр ёһоной хөөрэлдөө хэһэн байна. Тиихэдээ, «Сибирские огни» журналай, номой хэблэлэй хүдэлмэреэр һонирхоһон, съездын хэр үнгэрһэн тухай асууһан юм. Хөөрэлдөөнэйнгөө түгэсхэлдэ агуухэ уран зохёолшо Сибириин арадуудай үндэһэн литературын хүгжэлтэдэ саг үргэлжэ анхаралаа хандуулхыень ород уран зохёолшодто захяа бэлэй. «Танай хизаарта олон яһатан, олон хэлэтэй арад түмэн ажаһуунa. Тиимэһээл таанад, сибириинхид, бага арадуудайнгаа уран зохёолшодые дэмжэгты», — гэжэ Горькиин сэхэ хэлэһэн үгэнүүдые Новосибирскын уран зохёолшо Афанасий Коптелов өөрынгөө һанамжа дурасхаалай статья соо тэрэ зангаарнь оруулһан байха юм.

Эдэ үгэнүүдынь үнэхөөрөөшье дэмбэрэлтэй байгаа гэхэдэ зүбтэй. Жэшээ болгон Сибириин эгээн томо яһатан болохо буряад арадай шэнэ, совет үеын литературын хүгжэлтые дурдая. Богонихон болзор соо хэдэн олон романууд, повестьнууд, поэмэнүүд, шүлэгүүд болон бусадшье жанрай зохёолнууд бэшэгдээ гээшэб! Хоца Намсараевай «Үүрэй толон», Жамсо Тумуновай» «Нойрһоо һэриһэн тала», Чимит Цыдендамбаевай «Банзарай хүбүүн Доржо», Даширабдан Батожабайн «Төөригдэһэн хуби заяан», Африкан Бальбуровай «Зэдэлээтэ зэбэнүүд» болон бусад уран һайханайнгаашье, удхынгаашье талаар болбосоронги зохёолнуудые эндэ дурдалтай. Үльгэрһөө романууд хүрэтэр буряад шэнэ үеын литературын хэһэн гайхамшагта алхамые Горький хараа, үзөө һаа, яатараа баярлаха һааб!

Буряадай уран зохёолшод бүхы совет оронойнгоо уран зохёолшодтой хамта Горькиин бүтээлнүүдһээ һургаал абан, тэрэнэй алдарта зохёохы ёһо заншалыень, маяг абариень үргэлжэлүүлэлсэнэ гэхэдэ алдуу болохогүй. Тиихэдээ жэнхэни шэнжэеэ алдангүй, ажабайдалай шэнэ шатануудай, шэнэ үеын хүнэй, коммунизмын илан мандахын түлөө тэмсэлдэ буряад литература, тэрэнэй эрхим түлөөлэгшэд бата жагсана гэжэ хэлэхэ дүүрэн эрхэтэйбди.

Мүнөө бүхы совет арадай, бүмбэрсэг дэлхэйн түрүү хүн зоной Максим Горькиин түрэһөөр 100 жэлэй гүйсэһые баяр ёһололой оршон байдалда тэмдэглэхээе байхада, бидэ сибириинхид арадуудай аха дүү ёһоной хани нүхэсэлэй алдарта дуушан, үгытэй ангиин үнэн сэхэ хүбүүн, ородой агуухэ уран зохёолшо Алексей Максимович Горькидо халуун дуратайгаа, тэрэнэй асари ехэ нүлөөн доро хүгжэһэн литературатай болоһондоо баяр баясхалантай байһанаа үшөө дахин мэдүүлхэ байнабди.

А. БЕЛОУСОВ,
хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор.

УРАН УНШАЛГЫН КОНКУРС

Һаяхан Нарһатын дунда һургуулиин һурагшад ородой совет уран зохёолшо А. М. Горькиин зохёолнуудаар классууд хоорондын уран гоё уншалгын конкурс үнгэргэһэн байна. Тэрээндэ илагшадынь А. М. Горькиин түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан уран уншалгын конкурсдо хабаадаа юм. Тиигэжэ 25 һурагшад аймагай лионернүүдэй байшангай ендэр дээрэ гаража, совет поэдүүдэй зохёолнуудые уран гоёор уншаһан байгаа.

«Буревестник тухай дуун», «Сокол тухай дуун» гэхэ мэтэ зохёолнуудые долоодохи классай һурагшад Тамара Базарова, Люда Андреевская гэгшэд уран гоёор уншажа, шанда хүртөө.

Хоёрдохи һуурида 10-дахи классай һурагша Лида Аверычева гараа. Тэрэ «Урбагшын эхэ» гэжэ рассказ уншаһан байна. Тэрэшэлэн һурагшад Путинцева, Базарсадуева, Очирова, Цыдыпова, Ванчикова, Бурдуковский гэгшэд һайнаар уншаһан байна.

В. БАЙБОРОДИН.

Яруна.



Людмила Устинова Улаан-Үдын трикотажна фабрикада хүдэлдэг юм. Эндэ ерэһээр тиимэшье үнинэй бэшэ, оройдоол хоёр жэл болоҗо байна. Тинбэшье һаа цех соогоо эгээл түрүү нэхэгшэдэй нэгэн гэжэ тоотой болонхой. Үнгэрэгшэ жэлдэ Совет засагай 50 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ энэ хүмнай түрүүшүүлэй зэргэдэ гараа юм. Мүнөө табан жэлые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө оролдожо байна. Людмила Устинова үдэр бүриингөө нормые 120 процент дүүргэжэ, шанар һайнтай продукци үгэнэ. Зураг дээрэ: Людмила Устинова ажалдаа.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

...ЖЭЛЭГДЭХЭ ХҮМНАЙ—ЖОЛООШОН

...ямар уршагһаа ...аб эсын усал ... тохёолдоно гээ-... удхатай уласхоо-... (симпозиум) ун-...үүл багаар Римдэ ...рые сахиха бү-... Европодохи ре-... эмхидхэгдэһэн ...пын 23 ороной ...гүүд, физиологууд, ...инженернүүд сугла-...

...рые сахиха ми-...сихиатрическа кэ-...агшэ, медицинын ... Эдуард Бабаян ...ахын тула Со-... түлөөлэгдэһэн ...аагдэһэн хэдэн асуудалда харюусаха гуйлтатайгаар Хэблэлэй һониной агентствын корреспондент совет эрдэмтэдэ хандаба.

Энэ түбиин автомашинануудай усалда ородог, гэмтэдэг ябадалай мүнөө ехээр олошороод байһаниинь мэдээжэ. Энээнэй гол уршаг шалтагаан юуб: машинануудай, харгы замай таарамжагүйһөө гү, али... жолоошодһоонь дулдыдана гү?

— Һүүлэй үедэ дэлхэйн алишье булан тохойдо машина транспортын ябаса үлэмжэ ехээр үргэдэнхэй. Тиимэшье байха ёһотойл юм бэзэ. Теэд мүнөөнэй хүсэтэ машинануудай урдынхиһаа һурагүй онсо илгаатай, хурдан гүйсэтэй болоод байхадань, зарим ушарта зам харгынууд техническэ талааараа дүүрэн харюусажа шаданагүй. Гэхэ зуура гэмтэлгын гол шалтагаануудые гансал энээндэ тохожо яашье болохогүй байна. Ушар юуб гэхэдэ, ехэнхидээ һогтуу жолоошодой, ябаган хүнүүдэй гэмээр лэ нимэрхүү усал болоно бшуу. Мүн үсөөн бэшэ ушарта жолоошодой өөһэдынь бэеын муу-һаа болоҗо, элдэб эсын усал аюул тохёолдодог гээшэ.

— Жолоошодой бэедэ янза бүриин эм домуудай ямараар нүлөөлдэг тухай Та элидхэл хэһэн байнат. Тусхайлан хэлэбэл, ямар эм домуудые харгыда ябаһан жолоошод ууха ёһогүйб, тэдээндэ үнэхөөр туһатай ямар һайн зүбшэл үгэмөөр бэ?

— Жолоо барижа һууһан хүн ходоодоо элүүр ябаха зэргэтэй. Архи халташье балгаһан байбал, хүнэй махабадта муугаар нүлөөлөөд, тэрээнһээ уламжалан гай тодхор тохёолдодог байна, гэжэ дахинаа һанамжалнаб.

— Олохон оронуудта, тэрэ тоодо Швецидэ, нойр хүргэдэг, оһол болгодог зүйлнүүдые жолоошодой хэрэглэдэг байһанһаа гэмтэ ябадалнууд ехэдэ гээд тэмдэглэгдээ.

— Тиимэ ушар СССР-тэ үзэгдөөгүй, дууруулан алмайруулдаг зүйлнүүдэй талаар ООН-ой комиссиин оруулһан һанамжа, дурадхалнуудые хүтэлбэри болгон, ямаршье түхэлэй машинын жолоошодто иимэ эм дом зүбшөөхэлөө, угаа болгоомжотой байхыень СССР-эй Элүүрые сахиха министерство захиралта соогоо врачнуудые уряалһан байна. Хэрбээ хүнэй элүүрые хамгаалгын аша туһада тиимэ зүйлнүүдэй зүбшөөгдэһэн байбал, тэрэ жолоошон тиимэ эм хэрэглэхэ үедөө машинын рульда һууха эрхэгүй.

— Жараһаа дээшэ наһатай жолоошодто усал аюул олоор тохёолдоно гэһэн жэшээ баримтануудые американ шэнжэлэгшэд дурдаа. Иимэ хүнүүдтэ жолоодогшын үнэмшэлгэ үгэлгые хизаарлажа болохо гээшэ гү?

— Наһатай болохо тума, хүнэй бэеын элүүрэй улам һуларлагынь элитэ. Энэ ушар илангаяа тусхай жолоошодто хабаадана. Эдэнэр хүсэд амархашье сүлөө забдагүй, бүхэли үдэртөө машинада һэжэрүүлдэг гээшэ. Тиимэ хадань, жараһаа дээшэ наһатай жолоошодой бэеын элүүрые тус бүридэнь заабол шалгажа байха гэһэн шиидхэбэри зүблөөндэ хабаадагшад нэгэн дуугаар абаһан байна.

(АПН).

БАЯН ТАЙГЫН ЕХЭ ХЭШЭГ

Булган, хэрмэн, үнэгэн, шэлүүһэн, үен, һолонго... Ямар баян тайга, тала дайдаб! Намар-үбэлэй үеын ангай олзоборидо гараһан ангуушаднай гүн хүбшэһөө һаяханайл бусажа ерэбэд. Агнууриин хаһа дүүрэә. Хүбшэ тайгаарнай нохойн дуун, буугай һүрэхэ абяан хойто намар болотор замхаба. Холын ангуушад баян олзоёо гүрэнэй жасада үшөөл гүйсэд оруулжа амжаагүй. Гэбэшье мартын эхинэй мэдээгээр Буркоопсоюзай зверопромхозой трестын бэлэдхэлэй пунктнууд байгша оной нэгэдэхи кварталда ангай арһа худалдан абаха түсэбөө 164 процент дүүргэһэн байна. Кварталай түсэбөөр хараалагдаһанһаа гадуур нэгэ мянга 668 булган, 18 мянга шахуу хэрмэнэй арһан тушаагдаа. Тиихэдэ һолонго, үен, шандаган гэхэ зэргэ ангай арһа бэлэдхэхэ түсэбүүд баһал үлүү гаратар бэелүүлэгдэһэн байна.

Баргажанай ангуушад ехэ олзотой. Тэндэхи ангай ажахы кварталайнгаа түсэб хоёр һарын туршада 317 процент дүүргэжэ шадаа. Ангуушад Молчанов, Цевелев, Мясников гэгшэдэй агнуури илангаяа урагшатай. Баунтын ангай ажахы кварталайнгаа даалгабарине 20 мянган түхэригэй ангай арһаар үлүүлээ. Түнхэнэй, Прибайкалиин, Хойто-Байгалай ангуушад урда урдынхиһаа үлүү ехэ олзотойнууд.

Баунтын аймагай бэрхэ ангуушан Б. Д. Бадмаев хоёр мянга гаран хэрмэ барижа, түрүү һуури эзэлбэ. Тэрэнэй хүршэ Г. И. Парфёнов мянга табан зуу гаран хэрмэтэй. Ангуушад Овсейчук, Бачаров, Утяшев гэгшэд агнууриин хаһа соо тус бүри 60—75 булга баряа.

Байгша оной эхин хоёр һарын туршада республикын ангай ажахынуудай тушаажа абаһан ангай арһые нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулжа үзэхэдэ, 192 мянга 414 түхэригөөр үлүү ехэ болоно. Баунтын аймагай ангай ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөө жэл хүбшэ тайгада хэрмэнэй эдисэ тэжээл, һархяаг, һамар, жэмэс элбэг байһан дээрэһээ олзобори урагшатай байгаа. Зарим ангуушад үдэртөө 90 хэрмэ асардаг байгаа. Ганса модонһоо 16 хэрмэ буудаһан ушар тохёолдоһон. Баян дайдымнай олзо хэшэг ехэл ха юм даа.

Д. КОЛМАКОВ.

АГНУУРИИН ХАҺА ДҮҮРЭ...

Хабарай түрүүшын шэнжэ үзэгдэжэ, ой соо шубуухайнууд хүхюутэйгээр дуулалдана. Мүн эндэ эртэ үглөөгүүр тоншуулнуудай модо таршагануулха абяан холоһоо соностоно. Шиисгалдай болон хүхэ бухануудай һүрэглэн, нэгэ модонһоо нүгөө модондо ниидэхэнь олошорно. Улам бүри богони боложе байгаа хабарай эхин һүнинүүдтэ ой соогуур шара шубууд «Гы-һүү» гэжэ һүүхирэлдэнэ.

Һойр, хура болон хүдүүнүүд һүрэг һүрэгөөрөө бөөгнэрэн суглараад, саһа нүхэлжэ, дулаан саһан хушалта доро һүниин жабарые үнгэргэнэ. Һойрнууд үглөөнэй улаан наранаар һэрижэ, нарһанай шэлбүүһэ, тиихэдэ хүдүү, хуранууд хуһанай буурсагуудые түүжэ эдинэ.

Булган олзо бэдэржэ холуур тэнэнэ. Тэрэ ойн тунга гүнзэгы саһан дээрэ шандаган шэнгеэр жэн хээд, нэгэ мүрөөрөө һөөргэ, уруугаа харайна. Эгээл энэ үедэ булганай үнэтэ арһанай нооһон гуужан, елэн хара үнгэнь бууража, торголиг хөөбэринь шэрэлдэжэ эхилнэ.

Шононууд һүрэглэжэ гүрөөһые намнана, шулуун хабсагайнгаа эрмэг дээрэ бугануудые зэрэжэ, тэдэниие һүрдөөн унагаана. Шоныи ороон февралиин тэнгээр дүүрэжэ, хоёрложо бүлэ болоһон арьяатад түрэмэлэйнгөө газарта эрьелдэнэ.

Эгээл мүнөө үедэ баабгайнууд эшээндээ нэгэ-гурбан гүлгэ түрэнхэй. Тэдэнь бээлэйн шэнээн бэетэй, оройдоол 500 грамм шэгнүүртэй юм.

Хандагай болон бу... модотой хуһалуур, ... уляангиртай газарта ... Тэдэнэр һүниндөө ... дабһанай амтатай ... Хандагайн эбэр үни ... хэдэ зарим бугануд ... хаядүй ябана. Гүрөө... гатай бэлшээри бэдэр... хада гаранхай. Тэдэн... тарялан болон һүрэ... жуугаар үзэгдэнэ.

Гуранай эбэр ургаа... хэй, тэрэнь зөөлэн, ... һаар хушагданхай. Фе... рагдахада, ямаршье ... һа дүүрэдэг гээшэ. ... шэлүүһэн, зантахи (... мэтэ арьяатадые түхэр... хюдажа болоно.

Эгээл мүнөө үедэ ан... нуудаа сэбэрлэжэ һ... доод, хойто агнуурии... дагална. Тэдэнэр мүн ... даа суглуулжа, намар ... һаагүй һарабша доро ... шэ. Хэрмэ, булганда ... ганнуудые хураажа, ... һо суглуулха, мүн ... зүүһэн урьхануудые ... ерээ. Иимэ ябуулга ... хүдөө хээрын амитад... хаан. занганнуудта ... олоороо хосордог. Үнэ... ниури хэгшэд эдэ ... ажал хэрэгээ хизаар... намар болотор буу, ... хадагалба гээшэ.

М. ГЫ...
биолог-...

ХҮХЮУТЭЙ







Валентина Терешковагай нэрэмжэтэ гудамжаар оршодог «Теремок» гэжэ Улаан-Үдын эгээн томо хүүгэдэй ясли-саадта 100 бага наһатаниие дунда болон дээдэ эрдэмтэй гуша гаран мэргэжэлтэд хүмүүжүүлнэ. Дурсагдагша ясли-саад жэлһээ жэлдэ социалис мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлжэ, гансашье Октябрьска районда бэшэ, мүн бүхы Улаан-Үдэ соо мэдээжэ болонхой.

Энэ ясли-саадай директор Мария Антоновна Машкович хори гаран жэлдэ хүмүүжүүлэгшээр ажаллаһан, ехэ дүй дүршэлтэй һэн тулада коллективэйнгээ амжалтада ехэхэн хубитаяа оруулдаг байна бшуу.

«Теремок» саадай ахалагша болон бэлэдхэлэй бүлэгэй үхибүүд долоон хоногтоо хоёр дахин англи хэлэнэй хэшээлдэ һуралсадаг. Саадай наһанһаа гаража, эхин һургуулида ороһон үхибүүд хүршэ 20-дохи дунда һургуулида нэгэдэхи класһаа эхилжэ дээрэ дурсагдагша хари хэлэ шудалдаг. Тэдэнэй хэшээлнүүдые Буряадай багшанарай институдай хари хэлэнэй багша Светлана Искровна Хилханова үнгэргэдэг.

Зурагууд дээрэ: 1). һэрюухэн уһаар сэлмэнэбди. 2). Ренкэ «татуулжа» байна. 3). «Теремогто» практика гаража байһан педучилищиин дошкольно отделениин һурагша Анна Лушкова багашуултай сэсэгүүдые уһалха дуратай.

С. БАЛДУЕВАЙ
фототекст.

ЮРТЭМСЭ ДЭЭРЭ ЮУН БОЛОНОБ?

ЭЭЗРХЭГ ТҮРИМХЭЙШҮҮЛ ЗААТАГҮЙ ДИИЛДЭХЭ

Будапештдэхи консультативна уулзалга дээрэ, Варшавска договорто хабаададаг оронуудай консультативна политическэ комитедэй Софидахи зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн шухалын шухала асуудалнуудай ажабайдал дээрэһээ гаража ерэһыень үнгэрһэн недели соо болоһон ушарнууд гэршэлжэ үгөө. Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэдэй уласхоорондын зүблөө зарлаха тухай Будапештдэхи уулзалгын шиидхэбэри, Вьетнамда американ эзэрхэг түримхэй ябуулгые үргэдхэһэнһөө уламжалан эб найрамдалда тохёолдоһон аюул тухай Софидахи зүблөөнэй деклараци,—угаа шухала удха шанартай политическэ документнууд болоно.

Уласхоорондын мүнөөнэй орёо бэрхэтэй оршон байдалда эдэ документнүүд годооролдоһон эзэрхэг түримхэйшүүлдэ шангахан уридшалан һануулга болоҗо дуулдаа. Вьетнамдахи эзэрхэг түримхэй ябуулгаяа үргэлжэлүүлэн үргэдхэхэдөө, Холбоото Штадуудай правительство бүхы хүн түрэлтэнэй үмэнэ шанга харюусалга бэедээ даажа абана гэжэ деклараци соо хэлэгдэһэн эрид шанга үгэнүүд американ олониитэдэ ехээр һонирхогдоо. Правительствын уршагта муухай политика американ хэблэлдэ, конгресстэ, демократическа зонхилхы партида бүри шангаар шүүмжэлэгдэнэ, эрэлхэг зоригто вьетнам арадай дура хүсэлые дайн байлдаа ямараашье дахяад үргэдхэлгэ нугалжа шадахагүй гэһэн һанамжа бүри ехээр гарана. Вьетнам руу үшөө 200 мянган солдадые нэмэжэ эльгээхэ тухай генерал Уэстморлендын хэһэн шэнэ эрилтые «өөрыгөө хорлон алаха ябуулга» гэжэ «Нью-Йорк таймс» газетэдэ нэрлэһэн байна.

Эдэ уридшалан һануулгануудые американ правительство хэрэгсээнгүй гараһан зангаараа. Сэрэгэй талаар хонжоо наймаа хэжэ, арадуудай шуһа һорон ехэ олзо оруулдаг хүнүүдэй ара таладань байдаг Пентагоной генералнуудай үгые правительство дуулана. Дайн байлдаа үргэдхэхэ талаар шэнэ алхамуудые хэхэ гэжэ Вашингтон бэлэдхэнэ гээд Гарвардска университедэй бүлэг профессорнууд, тэрэ тоодо США-һаа Японда урдань байһан элшэн сайд Рейшауэр уридшалан һануулна.

Американ сэрэгэйхидэй бодолгүй уймар түсэбүүдые Холбоото Штадуудтахи оппозици улам бүри ехээр буруушаана. Энэ түсэб бүхы дэлхэй дээрэ угаа ехээр буруушаагдана. Вьетнамдахи дайн байлдаанда эсэргүүсэжэ ороной элдэб городуудта болоҗо байһан буруушаалгын демонстрацинууд ба митингнүүд, Вьетнамдахи дайн байлдаанда хабаадалсахаһаа залуу хүнүүдэй арсалта, олониитэдэ асуултануудаар хандалга американ правительствын бүри хүндэгүй болоҗо байһые эли тодоор гэршэлжэ үгэнэ. Нью-Гэмпшир гэжэ штадта президентскэ түрүүшын һунгалта гэдэгэй үрэ дүнгүүд правительствада этигэл найдабариин эрид ехээр һуларжа байһанай жэшээ болоно.

Вьетнам арадта талархалай бүхы дэлхэй дээрэ улам ургажа байһан хүдэлөөн Вьетнамда американ эзэрхэг түримхэйшүүлэй заатагүй диилдэхэ байһан тухай үнгэрһэн неделидэ Холбоото Штадуудта болоһон ушарнууд баталан лаблажа үгэнэ.

БҮХЫ АРАДАЙ АША ТУҺАДА

Ядерна зэбсэг тараахагүйн түлөө тэмсэлэй шухала шата мартын 11-дэ түгэсэбэ. Буу зэбсэг хураахa талаар 18 гүрэнэй түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн Женевэдэхи комитет ядерна зэбсэг тараан дэлгэрүүлхэгүй тухай договорой проектые зүбшэн хэлсэжэ дүүргэә, хүдэлмэриингөө дүнгүүдэй талаар ООН-ой Генеральна Ассамблейн үзэмжэдэ табигдаха элидхэлые баталаа.

Ядерна зэбсэг тараан дэлгэрүүлхэгүй тухай асуудал шиидхэлгэ хойшолуулашагүй зорилго болоно, мүн эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ угаа удха шанартай гэжэ 6 социалис гүрэнэй политическэ консультативна комитедэй зүблөөн дээрэ хэгдэһэн мэдүүлгэ соо онсолон тэмдэглэгдэнхэй. Таарамжатай договор баталха гээшэ буу зэбсэг яаралтайгаар түхеэрэлгые болюулхын түлөө, ядерна зэбсэг хорихо ба усадхаха талаар үрэ ехэтэй хэмжээнүүдые бэелүүлхын түлөө саашанхи тэмсэл хэхэ бүри таарамжатай эрхэ байдал бии болгохо гэжэ этигэжэ байһанаа социалис гүрэнүүд онсолон тэмдэглээ.

Ядерна зэбсэг тараахагүй тухай договорой проектые амжалтатайгаар зохёолго бүхы дэлхэйн эб найрамдалда дуратай арадуудаар дэмжэгдэдэг Советскэ Союзай үсэд шанга тэмсэлэй үрэ дүн болоно. Ядерна зэбсэгэй саашадаа дэлгэрхэ замда һаад хаалта табиха гээшэ хамагай түрүүндэ Баруун Германиие нимэ зэбсэгтэй болгохогүй гэһэн удха шанартай. Үһөөгөө нэхэхэ гэһэн үзэл бодолоор шунахайрһан ФРГ-гэй зонхилхы эгэгээдүүд атомна зэбсэгтэй болохо гэжэ дугташадагынь мэдээжэ байна бшуу.

Дэлхэйн олониитын үргэн дэмжэлгэдэ түшэглэн, Советскэ Союз хадаа НАТО-гай олон талын хабаадалгатай ядерна хүсэнүүд гэдэгые байгуулха түсэбүүдые бэелүүлгээгүй. Энэ түсэбэй ашаар Бонной үһөө нэхэхые эрмэлзэгшэд ядерна зэбсэгтэй болохобди гэжэ найдадаг байгаа бшуу. Тиин ядерна зэбсэг тараан дэлгэрүүлхэгүй тухай договор баталалгада һаад ушаруулха замда Баруун Германиин эзэрхэг түримхэй хүсэнүүд ороһон юм.

Договорой эсэсэй проектые 18 гүрэнэй түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн комитедтэ Советскэ Союзай январь һарада оруулһанһаа хойшо ядерна зэбсэг тараан дэлгэрүүлхэгүй ябадалда эсэргүүсэгшэд бүри эдэбхитэйгээр ябуулга хэжэ ороо. ФРГ-гэй финансын министр Штраус, оборонын министр Шредер, научна шэнжэлгэнүүдэй министр Штольтенберг, Баруун Германиин бусад түсхай тушаалта хүнүүд энэ проектые элитээр муушалжа ороһон байха юм. Эсэстэнь 18 гүрэнэй түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн комитедэй хүдэлмэриин дүүрэхэһээ гурбан хоног урид ФРГ-гэй правительство бэшэгээр хандажа, ядерна зэбсэг тараахагүй тухай договор баталалгада һаад ушаруулха оролдолго гаргаа.

Эб найрамдалда дуратай бусад гүрэнүүдээр дэмжэгдэдэг Советскэ Союзай эрид шууд хараа бодол эдэ бүхы мэхэ гохонуудые таһалдуулаа. Өөһэдынгөө аюулгүй байдалай түлөө һанаагаа зободог, ядерна зэбсэггүй гүрэнүүдэй түбэгшөөхэ ёһоороол түбэгшөөлгые хангаха зорилгоор мартын 7-до Советскэ Союзай оруулһан шэнэ дурадхалнууд эндэ ехэ үүргэ дүүргэә. Эдэ дурадхалнуудай удхань гэхэдэ, ядерна зэбсэггүй орондо эсэргүүгээр ядерна эзэрхэг түримхэй ябуулга хэгшэ хэһээгдэнгүй үлэхэгүй гэжэ уридшалан һануулагдаха болоно бшуу. Тэрэнһээ гадна, Женевэдэхи хэлсээнүүдтэ хабаадагшадай дурадхаһан хэдэ хэдэн таатай нэмэлтэнүүд ба хубилалтануудые Советскэ Союз зүбшөөһэн байна.

Ядерна зэбсэг тараан дэлгэрүүлхэгүй тухай договорой проектые зохёохо талаар 18 гүрэнэй түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн комитедэй хүдэлмэри амжалтатайгаар дүүрэбэ. Энэ хадаа тус договорые ООН-ой Генеральна Ассамблей бүри һаяар эсэслэн хаража үзэхэ гэһэн удхатай.

РОДЕЗИИН АЛУУРШАД ХАРЮУСАЛГАДА ХАБААДУУЛАГДАХА ЁҺОТОЙ

Родези тухай асуудал хаража үзэхын тулада Африкын 36 бэеэ даанхай гүрэнэй эрилтээр мартын 15-да Аюулгүйн Соведэй ээлжээтэ заседани зарлагдаа. Родезидэхи африкан хүн зоной сүлөөрэлгын тэмсэлдэ хабаадаһан 5 африканецые Родезиин алууршадай саазалһанай һүүлээр Аюулгүйн Соведые зарлаха тухай эрилтэ Африкын оронууд хэһэн байна. Хариин хэблэлдэ мэдээсэгдэһэнэй ёһоор үшөө зуу гаран бусад африкан патриодуудые саазалан алаха гэһэн шиидхэбэринүүд гаргагданхай. Родезиин расис засаг түрынхид эдэ шиидхэбэринүүдые дүүргэлтэ болгохо ээлжээнүүдыень хаража үзэжэ байнхай. Шуһата алалга хюдалгын Родезидэ болоҗо байһан дээрэһээ Родезидэхи Смидэй расис бүлэгэй засаг түрые зайсуулха, энэ ороной 4 миллион тоото африкан арадта өөрыгөө тодорхойлхо эрхэ олгохо зорилгоор экономическа ба сэрэгэй шэнжэтэй баадхалгын хэмжээнүүдые ООН-ой зүгһөө абаха эрилтэ Африкын бүлэг оронууд хэһэн байна.

Ян Смидэй толгойлдог расистнууд Родезидэ 1965 оной ноябрьда засаг гартаа абаа. Смидэй правительствые «хэдэхэн үдэрэй турша соо үбдэг дээрэнь һүгэдүүлхэбди» гэжэ Родезиие колониальна ёһоор эзэлдэг Англиин үгэһэн найдуулга худал хуурмаг байшоо. «Экономическа хашалтанууд гэдэгүүдые хэжэ Смидые нугалхабди гээд Лондоной найдуулдаг найдуулга расис бүлэгтэй тэмсэнэбди гэһэн хэбэр янза үзүүлхын тулада үгтэһэн байна бшуу.

Родезидэ табан африкан патриодуудые саазалалга бүхы дэлхэй дээрэ уур сухал үүдхөө. Африкын олон оронуудта Англиһаа байдаг дипломатическа түлөөлэгшын зургаануудые уур сухалаа хүрэһэн хэдэ мянган демонстрантнууд хүреэлнэ. Замби, Конго (Киншаса ниислэлтэй) Родезиин расистнуудта эсэргүү сэрэгэй ябуулга хэхэ баазанууд болгон өөһэдынгөө газарые хэрэглэхыень дурадхаа. Смидэй гэмтэ муухай ябуулга хэдэг бүлэг усадхагдаха ёһотой гэжэ бэеэ даанхай Африка мэдүүлнэ.

Г. ШИШКИН,
В. КУЗНЕЦОВ.

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО — ХИЛЫН ГААНАҺАА

Бүгэдэ арадай зүбшэн хэлсэлгэ

БЕРЛИН. (ТАСС). Республикын шэнэ социалис конституциин проектые зүбшэн хэлсэлгэдэ ГДР-эй 10 миллион эрхэтэн хабаадаа. Проектые бүгэдэ арадай зүгһөө зүбшэн хэлсэлгэнүүд предприятинуудта, эмхи зургаануудта, хүдөө ажахын үйлэдбэриин кооперативуудта, һургуулинуудта, университедүүдтэ, үйлэдбэриин бригаданууд ба коллективүүдтэ болоһон байна. Республикын бүхы ажалай хүнүүдэй 200 гаран түлөөлэгшэдэй конференци болоо.

Тус түүхэтэ документые ехээр һайшаажа байһанаа ГДР-эй ажалшад хаа хаанагүй мэдүүлһэн байха юм. Тэдэнэр энээниие үгэ хүүрээрээ, мүн ажал хэрээгээрээ харуулна: арадай ажахын түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө хүдэлөөн орон дотор үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Хүдэлмэришэн-тарясашанай гүрэниие саашадань али бүхы талаһаань бэхижүүлхэ зорилгоор бүгэдэ арадай тус үүсхэлдэ өөһэдынгөө оруулха тодорхой туһа нэмэри тухай асуудалнуудые үйлэдбэриин коллективүүдэй гэшүүд суглаанууд дээрээ зүбшэн хэлсэнэ.

СПОРТ

ЭДИРШҮҮЛЭЙ МҮРЫСӨӨН

«Пионерская правда» газетын шан абахын түлөө манай ороной һургуулинуудай һурагшад санаар уридан мүрысэжэ байнхай.

Улаан-Үдэ хотодо энэ мүрысөөнэй финальна уридаанууд үнгэргэгдэбэ. Тэрээндэ 16-дахи һургуулиин команда бага наһанай хүбүүд, басагадай дунда эрхимлэһэн байна. Дунда наһанай хүбүүд, басагад сооһоо 20-дохи һургуулиин түлөөлэгшэд түрүү зэргэдэ гараа.

Бага наһанай басагадай дундаһаа нэгэ модоной зайда уридахадаа, 13-дахи һургуулиин һурагша Зоя Коннова 6 минута 11 секунда саг харуулжа эрхимлэһэн байгаа. Тиихэдэ хүбүүдэй дундаһаа 65-дахи һургуулиин һурагша Григоришин хоёр модо зайе 6 минута 25 секунда соо дабажа, түрүү һуурида гараа һэн.

Дунда наһанай басагад сооһоо 16-дахи һургуулиин һурагша Баршева түрүүлжэ ерэә. Тэрэ хоёр модо зайе 7 минута 40 секунда соо дабажа амжаһан байна. Гурбан модондо үгтэһэн уридаанда 10 минута 33 секунда саг харуулһан 20-дохи һургуулиин һурагша Толя Чебанов дунда наһанай хүбүүдэй дунда Улаан-Үдэ хотын чемпион болоһон байна.

Городуудай, область болон республиканууdай мүрысөөнүүдтэ түрүү һуури эзэлһэн 10 команда «Пионерская правда» газетын шанда хүртэхын түлөө мартын 24—26-най үдэрнүүдтэ Карелиин АССР-эй түб Петрозаводск хотодо үнгэргэгдэхэ финальна уридаануудта хабаадалсаха юм. Тиихэдээ нютагуудта болоҗо үнгэрһэн мүрысөөнүүдэй дүнгөөр СССР-эй спортын түбэй совет дурсагдагша мүрысөөндэ уриха байна.

Тэрэшэлэн һаяхан Улаан-Үдэ хотын эдир хоккеистнүүдэй финальна нааданууд болоҗо үнгэрбэ. Энэ хадаа «Алтан шайба» гэжэ шангай түлөө болоһон мүрысөөн мүн.

Дунда наһатан сооһоо 39-дэхи һургуулиин команда гурбадахи жэлээ энэ мүрысөөндэ эрхимлээ. Бага наһанай хүбүүд сооһоо 26-дахи һургуулиинхид түрүү һуури эзэлээ һэн.

Д. РАДНАЕВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Республикын хонишодой мүрысөөн» гэһэн гаршаг доро информацинууд. «Табан жэлые болзорһоонь урид» гэһэн гаршаг доро мэдээсэлнүүд. «Үбһэ ногооной баян ургасын түлөө» гэжэ В. Островскиин статья.

Хоёрдохи хуудаһанда: А. Куклинай «Нүхэдтөө нүхэр ёһоор» гэһэн статья. В. Дворак гэгшын репортаж. ТАСС-ай материалнууд.

Гурбадахи хуудаһанда: Улаан-Үдын медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөнһөө тоосоон. Г. Субботиной корреспонденци.

Дурбэдэхи хуудаһанда: Дэлхэйн һонин. Спорт.

Францiин Коммунис партиин полит... мэдүүл...

ПАРИЖ. (ТАСС). «Февралиин 26-һаа мартын 5 хүрэтэр Будапештдэ болоһон консультативна уулзалга дээрэ Францiин Коммунис партиин хэһэн ажал ябуулгые Политбюро һайшаана» гээд ФКП-гэй Политбюрогой мартын 15-да болоһон заседаниин дүүрэһэнэй һүүлээр тунхаглагдаһан мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэдэй уласхоорондын зүблөөе 1968 оной ноябрь-декабрь һаранuудта Москвада зарлаха тухай шиидхэбэриие хүсэдөөр зүбшөөжэ байһанаа Политбюро лаблана. Вьетнам арадта талархалгын бэшэгэй консультативна уулзалга дээрэ баталан абтаһые Политбюро һайшаана.

Будапештдэхи уулзалга дээрэ баталан абтаһан шиидх... коммунис ба хүдэлм... нуудта хандалга улас... мунис хүдэлөөнэй ... жүүлхэ хэрэгтэ ... уласхоорондын зүбл... туһалжа шадаха гэжэ ... мэдүүлгэ соо хэлэгдэ...

Францiин Коммунис... хоорондын зүблөөндэ ... сиин хүдэлмэридэ эд... баадаха байна. Парти... нэй амжалтатайгаар ... марксизм-ленинизмы... интернационализмда ... дэлхэйн коммунис па... та жагсаалые, нэгэд... дэ бүхы хүсөөрөө ...

ИКП-гэй хүтэлбэриин заседа...

КОММЮН...

РИМ. (ТАСС). ИКП-гэй хүтэлбэриин заседани мартын 15-да эндэ болоо гэжэ мэдээсэгдээ һэн. Заседаниин һүүлээр тунхаглагдаһан коммюнике соо иигэжэ тэмдэглэгдэнэ. «ИКП-гэй хүтэлбэри хадаа һунгуулиин урда тээхи кампаниин үедэ партиин хэһэн хүдэлмэри тухай генеральна секретарь Л. Лонгын элидхэлые шагнаа. Центральна Комитедэй ба Центральна шалгалтын комиссиин үргэн заседаниие мартын 26-да зарлаха гэһэн шиидхэбэри бата...

Коммунис ба хүдэл... тинуудай түлөөлэгшэ... дэхи зүблөөнэй үрэ ... партиин Политбюро... Берлингуэрэй элидхэл... тэлбэри мүн лэ шагн... зүблөөнэй шиидхэбэр... дөөр һайшаагаа гэд... саашадаа тэмдэглэгдэ...

Болгари шэнэ конституцитай болох...

СОФИ. (ТАСС). Болгариин Арадай суглаанай шиидхэбэреэр шэнэ конституциин проект бэлэдхэхэ комисси байгуулагдаа. БКП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Тодор Живков толгойлогшотой комиссиин составта партийна ба гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэд, ниитын ба ажахын ажал ябуулагшад, наука ба культурын элитэ түлөөлэгшэд оролсоһон ... туциин проект бүгэдэ ... хэлсэлгэдэ табигдаха ...

Шэнэ конституци ... шухала болооб гэхэдэ, ... ституциин баталан а... шо үнгэрһэн 20 жэ... ороной ажабайдалда ... билалтанууд болоо га... лаанай Президиум... Георгий Трайков заагл...

Дэлхэйн журналистнуудые ур...

ХАНОЙ. (ТАСС). Урда Вьетнамай журналистнуудай—патриодууд ба демократуудай ассоциаци Журналистнуудай уласхоорондын союзда, дэлхэйн хамаг оронуудай бүхы журналистнуудта бэшэг эльгээжэ, Урда Вьетнамай арадта эсэргүүгээр американ империалистнуудай, Тхиеу-Киин бүлэгэй хэжэ байһан гэмтэ муухай ябуулгануудые буруушааһан байна.

Американ эзэрхэг ... лэй. Сайгондохи зарас... муухай шуһата ябуу... хын, бэеэ даанхай ба... рамдалай түлөө үнэн ... жэ байһан Урда Вье... политическэ ба матер... гэ үзүүлхыень дэлхэй... листнуудые бэшэг... урялһан байна.

Браун тушаалһаа бууба

ЛОНДОН. (ТАСС). Англиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Джордж Браун мартын 15-най үдэшэ тушаалһаа буугаа. Правительствын нэгэдэхи гүрэнэй секретарь Майкл Стюарт гадаадын хэрэгүүдэй шэнэ министрээр томилогдоо гээд эндэ түсхайтаар соносхогдоһон байна. Орон доторхи финансова бэрхэшээлнүүдһээ уламжалан, правительстватай тэрэнэй арсалдаа гаргалга тушаалһаа бууха шалтагаанинь болоо ёһотой гээд нютагай журналистнууд тооолоно.

Блайберг боль... гараба

ЛОНДОН. (ТАСС). Бе... риин агентствануу... ёһоор, ондоо хүнэй зү... Филипп Блайберг опе... найнгаа һүүлээр 74 хо... мартын 16-да больни... Кейптаунска «Круте ... больницада профессор ... хүтэлбэреэр бүлэг хир... риин 2-то Блайберг... юм.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУ...

Манай адрес, телефон...

г. УЛАН-УДЭ. ул. Ленина, 35. Телефоны: редак... приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. ред... 62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секрет... отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйств... 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышл... строительства—61-35, советского строительства и ... культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—... формации—34-05, общественная приёмная—56-62, ... бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография Управления по печа... вете Министров БурАССР.

Н-04414. Зак. ...